

ГЕРБЕРТ УЭЛЛС

KUN NUKKUJA
HERÄÄ

Герберт Уэллс

Kun nukkuja herää

«Public Domain»

Уэллс Г. Д.

Kun nukkuja herää / Г. Д. Уэллс — «Public Domain»,

Содержание

I LUKU	5
II LUKU	10
III LUKU	14
IV LUKU	17
V LUKU	24
VI LUKU	27
VII LUKU	32
VIII LUKU	38
Конец ознакомительного фрагмента.	41

H. G. Wells

Kun nukkuja herää: Romaani

I LUKU

Unettomuus

Eräänä iltapäivänä, luodeveden aikana, lähti mr. Isbister, nuori Boscastlen kylässä asuva maalari Pentargen kauniiseen lahteen päin katselemaan siellä löytyviä luolia. Kuljettuaan puolet matkasta tapasi hän äkkiä kallionkielekkellä istuvan miehen, joka näytti vaipuneen mitä syvimpään epätoivoon. Miehen kädet lepäsivät hervottomina hänen polvillaan, silmänsä olivat punaiset ja hän tuijotti eteenpäin kyynelten valuessa pitkin poskia.

Hän kääntyi katsomaan kuullessaan Isbisterin tulevan. Isbister oli ehkä enemmän hämillään kuin toinen ja päästäkseen vapaaksi siitä kiusallisesta tunteesta, jonka äkillinen seisahtuminen oli hänessä synnyttänyt, lausui hän, että ilma oli katsoen vuodenaikaan odottamattoman kuuma.

"Hyvin kuuma", vastasi tuntematon lyhyesti. Sitten, oltuaan hetkisen vaiti, lisäsi hän soinnuttomalla äänellä: "Minä en voi nukkua".

Isbister säpsähti. "Ettekö?" sanoi hän vaan, mutta hänen äänensä ilmaisi säälivää osanottoa.

"Se saattaa kuulua uskomattomalta", sanoi tuntematon, luoden väsyneen katseensa Isbisteriin ja kuvaten sanojaan väsyneellä käden liikkeellä, "mutta minä en ole nukkunut – en ole nukkunut kuuteen yöhön".

"Oletteko neuvotellut lääkärin kanssa?"

"Olen kyllä. Heidän neuvonsa ovat suurimmaksi osaksi hyödyttömiä.

Rohtoja. Mutta minun hermostoni. Rohdot auttavat tavallisia ihmisiä.

Minun tilaani on vaikea selittää. Minä en uskalla nauttia kyllin voimakkaita lääkkeitä".

"Se on vaikea asia", sanoi Isbister.

Hän seiso i avuton kaidalla polulla, tietämättä, mitä tulisi tehdä. Tällaisissa olosuhteissa sangen luonnollinen ajatus saattoi häntä jatkamaan keskustelua. "Minua ei ole koskaan unettomuus vaivannut", sanoi hän, "mutta minä olen tuntenut samanlaatuisia sairaita, ja he ovat aina jollain tavoin parantuneet – "

"Minä en uskalla enää koettaa mitään keinoa".

Hän puhui verkalleen, teki epätoivoisen liikkeen, ja hetkisen olivat molemmat miehet vaiti.

"Ruumiillinen liikunto?" sanoi Isbister arasti luoden katseensa tuntemattoman kasvoista hänen matkailijapukuunsa.

"Olenhan minä sitäkin koettanut. Ehkä kaikista eniten. Minä olen kulkenut pitkin rannikkoa, päivän toisensa jälkeen, – New Quaystä tänne asti. Se on vaan lisännyt ruumiillisen uupumuksen henkiseen uupumiseen. Tämä tauti on seurauksena liiallisesta työstä. surusta. Eräs asia – "

Hän vaiken i aivan uupuneena, pyyhki laihalla kädellään otsaansa, ja jatkoi aivan kun haastaen itseksensä.

"Minä olen villi susi, yksinäinen mies, kulkien halki maailman, jossa minulla ei ole mitään tehtävää. Minulla ei ole vaimoa, ei lapsia – joku on sanonut että lapseton mies on kuin kuiva oksa elämän puussa. Minulla ei ole vaimoa, ei lapsia – minulla ei ole ollut mitään elämäntehtävää, ei mitään kaipuuta sielussani. Lopulta oli olemassa vaan yksi ainoa asia, jonka päätin tehdä."

"Minä sanoin itselleni, minun täytyy se tehdä, ja voittaakseni tämän sieluttoman ruumiin velttouden turvaudu i rohtoihin. Hyvä Jumala, kuinka paljon minä olen niitä nauttinut. Minä en tiedä, tunnettekko te ruumiimme raskaan taakan, joka saattaa epätoivoon, kaikki ne huolet, jotka sielu tuottaa. Aika – elämä! Elää! Me elämme ainoastaan pienissä erissä. Me syömme ja sitä seuraa

ruuansulatuksen ikävä toiminta – tai vaivat. Meidän täytyy hengittää ilmaa, muuten ajatuksemme tylstyy ja harhailee sinne ja tänne. Tuhannet huvitukset odottavat edessä ja takana, ja niitä seuraa kyllästyminen ja uni. Me näytämme elävän nukkuaksemme. Kuinka pieni osa päivästä oikeastaan kuuluu meille – paraimmassakin tapauksessa! Ja sitten tulevat nuo huonot ystävät, petolliset auttajat, huumaavat aineet, jotka tukahuttavat ruumiillisen uupumuksen ja *surmaavat levon* – musta kahvi, kokaiini – "

"Minä ymmärrän", sanoi Isbister.

"Minä sain lopulta työni valmiiksi", sanoi uneton mies kärsivällä äänellä.

"Ja tämä on sen palkka?"

"Niin".

Hetkisen olivat molemmat vaihi.

"Te ette voi kuvitellakaan kuinka minä kaipaen lepoa – minä isoan ja janoan sitä. Näinä kuutena päivänä työni valmistumisen jälkeen on sieluni ollut huimaava, taukoamaton ja muuttumaton pyörre, loputon ajatusten virta, joka yhtäpäättää säännöllisesti kiittää eteenpäin".

"Loppukuilua kohden".

Hän vaiken.

"Teidän täytyy saada nukkua", sanoi Isbister päättäväisesti, ikäänkuin hän olisi keksinyt jonkun parannuskeinin. "Teidän täytyy ehdottomasti saada nukkua".

"Ajatukseni ovat aivan selvät. Ne eivät koskaan ole olleet sen selvemmat kuin nyt. Mutta minä tunnen kiitäväni loppukuilua kohden. Heti kohta – "

"Niinkö?"

"Te olette kai joskus nähnyt esineiden katoavan pyörteeseen? Jättävän päivän valon, raikkaan elämän kauneuden – alas – "

"Mutta", vastusti Isbister.

Mies levitti kätensä, katseensa oli hurja ja äänensä äkkiä kimakka. "Minä tapan itseni, jollei muu auta – minä pääsisin silloin tuon tumman kuilun pohjalle, jossa vesi on viheriätä, jossa valkoinen vaahto nousee ja laskee ja pienet vesikuplat kohoavat. Siellä minä vihdoinkin saisin nukkua".

"Se on järjetöntä", sanoi Isbister kauhistuen miehen hermostunutta kiihkoa. "Rohdot auttavat paremmin kuin se".

"Siellä minä vihdoinkin saisin nukkua", vastasi tuntematon kuuntelematta häntä.

Isbister katsoi häneen ajatellen, mikä salaperäinen sallimus oli tänä iltapäivänä tuonut heidät yhteen. "Se ei ole laisinkaan varmaa", huomautti hän. "Lulworthin luona on samallinen kallio kuin tämä – melkein yhtä korkea – eräs pieni tyttö putosi sieltä alas. Ja hän elää vielä tänään – on terve ja reipas".

"Mutta nämät kalliot?"

"Vaikeata olisi teidän pysytellä koko yötä täällä väsyneen ruumiinne väristessä ja kylmän veden valedessa ruumistanne. Häh?"

Heidän katseensa yhtyivät. "Minä en tahtoisin hävittää teidän ihanteitanne", sanoi Isbister ylpeillen omista sanoistaan. "Mutta itsemurha syöksymällä alas tältä kalliolta – tai miltä kalliolta tahansa – se tuntuu minusta taiteilijasta – " Hän nauro. "Niin suurelta hutiloimiselta".

"Mutta tuo toinen keino", sanoi uneton mies kiihkeästi, "tuo toinen keino. Ei kukaan voi pysyä järkeväenä, kun yö toisensa jälkeen – "

"Oletteko kulkenut täällä yksinänne?"

"Olen".

"Sekin on järjetöntä. Suokaa anteeksi, kun niin sanon. Yksinänne!

Itsehän sanoitte: ruumiillinen uupumus ei paranna henkistä uupumista.

Kuka sitä on teille neuvonut? Onko se ihmeellistä; yhä vaan kuljette?

Ja päivä polttaa päähänne koko päivän, ja sitten te menette vuoteeseen ja koetatte kaikin keinoin – häh?"

Isbister vaikenä äkkiä ja tarkasti kärsivää miestä.

"Katsokaa näitä kallioita!" huudahti mies tehden äkkinäisen voimakkaan liikkeen. "Katsokaa merta, joka yhä kimaltelee ja kuvastaa taivaan. Ja tuota sinikupua, jonka laelta heloittava päivä paistaa. Se on teidän maailmanne. Te elätte siinä ja iloitsette siitä. Se lämmittää, ylläpitää ja hurmaa teidät. Mutta minä – "

Hän käänsi päänsä ja verettömät kasvonsa, jonka silmät olivat punaiset ja huulet kelmeät, häneen päin. Hän lausui melkein kuiskaamalla: "Se on minun kurjuuteni puku. Koko maailma on minun kurjuuteni puku".

Isbister loi katseensa ensin auringon valaisemiin kallioröykkiöihin ja sitten noihin epätoivoa kuvastaviin kasvoihin. Hän oli hetkisen vaiti.

Hän vavahti ja teki liikkeen aivan kuin lykätäkseen luotaan tuskallisen tunteen. "Teidän täytyy saada nukkua yksi yö rauhassa", sanoi hän, "niin ette te näe enää tässä mitään kurjuutta. Luottakaa minun sanaani".

Nyt oli hän aivan varma siitä, että hän toimi kohtalon määräyksestä. Puoli tuntia sitten tunsin hän kauheata inhoa. Nyt tiesi hän voivansa jollain auttaa, ja se ajatus teki hänet onnelliseksi. Hän ryhtyi heti toimeen. Hänen mielestään tarvitsi tämä uupunut olento ensi sijassa seuraa. Hän istahti nurmikolle liikkumattoman olennon viereen ja alkoi tiedustella häneltä yhä lisää.

Kuulijansa näytti vaipuneen täydelliseen tylsyyteen; hän tuijotti suoraan merelle, eikä avannut suutansa muuta kuin suoraan vastatakseen Isbisterin kysymyksiin – eikä edes kaikkiin niihinkään. Mutta hän ei mitenkään osottanut haluavansa päästä vapaaksi näistä hyväntahtoisista kysymyksistä, jotka etsivät syytä hänen epätoivoonsa.

Hän näytti koko avuttomuudessaan olevan kiitollinenkin, ja kun Isbister, joka huomasi keskustelun laimenevan, ehdotti, että he palaisivat Boscastleen katsellakseen näköalaa Blackapitiin päin, suostui hän siihen tyynesti. Matkalla hän äkkiä alkoi puhua itsekseen ja kääntäen kelmeät kasvonsa auttajaansa päin, hän kysyi: "Mitähän tästä lopulta tulee?" tehden laihalla kädellään epätoivoisen liikkeen. "Mitähän tästä lopulta tulee? Ympäri, ympäri, ympäri. Se yhä ja yhä kiertää ja kiertää".

Hän seisahtui tehden kädellään kiertävän liikkeen.

"Hyvin se päättyi, ystäväni", vakuutti Isbister vanhan toverin tavoin. "Elkää olko levoton. Luottakaa minuun".

Tuntematon antoi kätensä vaipua alas ja astui eteenpäin. He kulkivat pitkin rantakallioita ylängölle Penallyn yläpuolelle; uneton mies huitoi käsiään taukoamatta, ja puhui katkonaisesti huimaavista aivoistaan. Ylängöllä he istahtivat hetkiseksi penkille, josta näkyy Blackapit koko tummuudessaan. Isbister jatkoi puhettaan joka kerta kun polku tuli niin leveäksi, että he saattoivat kulkea rinnatusten. Hän selitti miten vaikeata oli laivoilla myrskysäällä päästä Boscastlen satamaan. Äkkiä hänen seuralaisensa keskeytti puheen odottamattomalla lauseella.

"Minun pääni ei ole enää sellainen kuin ennen", hän sanoi koettaen liikkeillä lisätä selitystä.

"Se ei ole enää sellainen kuin ennen. Minä tunnen siinä ahdistusta, painoa. Ei – ei se ole unta, Jumala suokoon, että se olisi sitä! Se on kuin varjo, synkkä varjo, joka äkkiä herpaisee toimintakyyni. Se kiertää ympäri, ympäri pimeydessä. Ajatusten tulva, humina, jota yhä ja yhä jatkuu. Minä en voi sitä selittää. Minä en pysty kokoamaan ajatuksiani selittääkseni sen teille selvästi."

Hän vaikenä uupuneena.

"Elkää väsyttäkö itseänne, hyvä ystävä", sanoi Isbister. "Minä ymmärrän varsin hyvin. Joka tapauksessa on se yhdentekevää, selitättekö te sen nyt tai joskus toiste".

Uneton mies hieroi nyrkillään silmiään. Isbister puheli vielä jonkun aikaa, sitten heräsi hänessä uusi ajatus. "Tulkaa minun huoneeseeni", sanoi hän, "ja koettakaa tupakoida. Minä voin näyttää teille muutamia luonnoksia tästä Blackapitista. Ehkä se miellyttää teitä?" Toinen nousi nöyränä ja seurasi häntä.

Usean kerran kuuli Isbister hänen kompastuvan laskeutuessaan ylängöltä, ja hänen liikkeensä olivat hitaita ja arkoja.

"Minä en juo", sanoi hän hitaasti, kulkiessaan puutarhan halki, ja lyhyen äänettömyyden jälkeen hän lausui uudelleen tylsällä tavalla: "Ei – minä en juo. Se menee ympäri. Ympäri, se kiertää – ympäri – "

Hän kompastui kynnykseen ja astui huoneesen aivan kuin näkemättä mitään.

Sitten hän istahti varovaisesti nojatuoliin ja näytti aivan kuin vaipuvan siihen. Hän nojautui eteenpäin, pää käsien varassa ja jäi liikkumattomana siihen asentoon.

Äkkiä kuului korahtava ääni hänen suustaan. Isbister kulki hermostuneena huoneessa kuten kokematon isäntä ainakin, tehden tuon tuostakin huomautuksen, joka ei kaivannut vastausta. Hän meni huoneen toiselle puolelle, otti piirustussalkkunsaa, asetti sen pöydälle ja katsoi kelloa.

"Minä en tiedä, haluatteko syödä illallista minun kanssani", sanoi hän sytyttämätön sigaretti kädessään, samalla kun sielussaan heräsi ajatus koettaa antaa salavihkaa toverilleen annoksen kloraalia. "Minä voin tarjota vaan kylmää paistia, mutta se on mainion maukasta. Ja luullakseni torttua." Hän sanoi saman asian kerta vielä hetken äänettömyyden jälkeen.

Istuva mies ei vastannut. Isbister vaikenä pitäen sytytettyä tulitikku kädessään.

Äänettömyys jatkui. Tulitikku sammui, sigaretti putosi hänen kädestään. Mies pysyi hyvin rauhallisena. Isbister otti salkun, avasi sen, asetti sen jälleen pöydälle, arkaeli, näytti aikovan puhua. "Ehkä", hän sanoi epäilevästi itsekseen. Äkkiä loi hän katseen oveen ja sitten vieraasensa. Sitten poistui hän varpaillaan huoneesta ja joka askeleella kääntyi katsomaan seuralaiseensa.

Hän sulki oven varovaisesti. Ulko-ovi oli auki, hän astui porraskatoksen suojaan ja pysähtyi ukonhattuja kasvavan kukkamaan viereen. Tältä paikalta saattoi hän nähdä avoimen ikkunan kautta vieraansa istuvan liikkumattomana ja synkkänä pää käsien varassa. Hän ei ollut hievahtanutkaan paikaltaan.

Tiellä kulki joukko lapsia, ne pysähtyivät uteliaina katselemaan maalaria. Hän vastasi ohikulkevan soutomiehen tervehdykseen. Äkkiä heräsi hänessä ajatus, että tämä hänen vartioiva seisoskelemisensä saattoi näyttää omituiselta ja epäilyttävältä, jos hän tupakoitsisi, niin näyttäisi se ehkä luonnollisemmalta. Hän otti piipun ja tupakkisäiliön taskustaan ja täytti hitaasti piippunsa.

"Minun mielestäni." sanoi hän, tuntien hiukkasen itsetyydytystä.

"Joka tapauksessa täytyy jonkun pitää hänestä huolta".

Miehekkäästi raapaisi hän tulta ja aikoi sytyttää piippunsa.

Äkkiä kuuli hän takanaan, miten emännöitsijänsä lamppu kädessään tuli kyökistä. Hän kääntyi, viittoi piipullaan ja sai hänet pysähtymään asuinhuoneen ovelle. Hänen oli hiukan vaikea kuiskaamalla selittää asia, sillä eihän emännöitsijä tietänyt vieraan tulleen taloon. Emännöitsijä poistui vieden lampun muassaan, mutta hän näytti käytöksestään päättäneen hiukan epäluuloiselta. Isbister palasi paikalleen katoksen alle, hän punastui ja oli hiukan hermostunut.

Hän oli jo aikoja sitten lopettanut piippunsa, katsellut lepakkojen lentoa, kun uteliaisuus voitti arkuuden ja hän hiipi hämärään asuinhuoneeseen. Hän seisahtui ovensuuhun. Vieras ei ollut liikahtanutkaan ja hän kuvastui tummana varjona ikkunaa vastaan. Kaikki oli hiljaista, ei kuulunut muuta kuin muutamien merimiesten laulua satamasta. Puutarhassa törröttivät ukonhatut ja delfiniumit odottaen yön tuloa. Outo ajatus heräsi äkkiä Isbisterissä; hän vavahti, kumartui pöydän yli ja kuunteli. Kamala luulo heräsi hänessä ja muuttui varmuudeksi. Hänet valtasi kummastus joka vaihtui – kauhuksi.

Istuva mies ei hengähtänytkään.

Hän kiersi hitaasti ja varovaisesti pöydän ohi pysähtyen kaksi kertaa kuuntelemaan. Vihdoinkin hän saattoi laskea kätensä tuolin selkänojalle. Sitten kumartui hän alas kunnes molempain päät olivat aivan lähitysten. Hän painui alemmaksi katsoakseen vieraansa kasvoihin. Hän alkoi vavista ja kiljahti. Silmät olivat aivan valkoiset.

Hän katsoi tarkemmin ja näki että ne olivat auki ja että silmäterät olivat siirtyneet luomien alle. Kauhu valtasi hänet. Pelästyen miehen tilaa tarttui hän tämän olkapäihin ravistaen häntä. "Nukutteko?" sanoi hän kimakalla äänellä. Hän kysyi uudelleen: "Nukutteko?"

Hänessä heräsi varmuus siitä, että mies oli kuollut. Äkkiä tunsu hän täytyvänsä saada toimia, puuhata, hän riensi huoneen poikki, töytäsi pöytään ohi kulkiessaan, ja soitti kelloa.

"Tuokaa heti valoa", huusi hän eteiseen. "Minun ystäväni on alkanut voida pahoin".

Sitten palasi hän liikkumattoman miehen luo, ravisti häntä olkapäistä ja huudahti. Huone tuli valoisaksi, sillä emännöitsijä astui lamppu kädessään sisään. Isbister oli kalman kalpea kääntyessään silmiään siristäen emännöitsijän puoleen. "Täällä tarvitaan ehdottomasti lääkäriä", sanoi hän. "Hän on joko kuollut tai saanut halvauksen. Onko täällä kylässä lääkäri? Mistä löydämme lääkärin?"

II LUKU

Valekuolema

Valekuoleman jäykkyys kesti tässä miehessä odottamattoman kauvan, sitten herpaantui koko ruumis ja jäsenten velttoudesta päättäen olisi luullut hänen vaipuneen syvään uneen. Silloin voitiin ummistaa hänen silmänsä.

Hän vietiin hotellista Boscastlen sairaalaan ja muutaman viikon kuluttua sairaalasta Lontoosen. Mutta kaikki keinot hänen herättämisekseen olivat turhia. Jonkun ajan kuluttua, myöhemmin mainittavien syiden perustuksella, luovuttiin näistä kokeista. Pitkän aikaa virui hän tässä omituisessa tilassa, hän oli liikkumaton, eloton – ei kuollut eikä elävä, mutta aivan kuin väliasteella, riippuen katoamisen ja olemassaolon keskivälillä. Tätä pimeää olemassaoloa ei valaissut mikään ajatuksen tai tunteen säde, se oli unetonta olemattomuutta, ikirauhallista jatkumista. Sielunsa levottomuus oli ärtynyt siksi, kunnes se saavutti hiljaisuuden, jota ei mikään voinut häiritä. Missä oli itse ihminen? Missä on jokainen ihminen silloin kun elottomuus saa hänessä vallan?

"Muistan sen aivan kuin eilen tapahtuneeksi", sanoi Isbister. "Muistan aivan kuin se olisi juuri nyt tapahtunut – vielä selvemmin, kuin jos se olisi tapahtunut eilen".

Näin puhui edellisessä luvussa toiminut Isbister, mutta nyt hän ei enää ollut nuori mies. Tukkinsa, joka ennen oli ruskea ja tavallista pitempi, oli nyt harmaa ja lyhyeksi leikattu. Hänellä oli harmahtava suippoparta. Hän puhui vanhemmanpuoleiselle miehelle, joka oli puettu kesäpukuun (kesä oli silloin hyvin kuuma). Tämä oli Warming, lontoolainen asianajaja ja Grahamin, tuon valekuolemaan vaipuneen miehen lähin sukulainen. Nämät molemmat miehet seisoivat vieretysten eräässä huoneessa Lontoossa katsellen jäykkänä lepäävää ruumista.

Kellertävä ruumis, verhoittuna avaraan paitaan makasi vedellä täytetyllä gummipatjalla. Kasvot olivat ryppyiset, parta hoitamaton, jäsenet laihtuneet ja kynnet pitkät ja häntä ympäröi lasinen laatikko. Tämä lasi näytti eroittavan nukkujan todellisesta elämästä, hän oli aivan kuin muualle kuuluva, vieras, eristetty, epänormaali esine. Molemmat miehet seisoivat lasilaatikon ääressä taukoamatta tarkastellen häntä.

"Minä pelästyin kovasti", sanoi Isbister. "Minä muistan vieläkin sen kauhun, millä katselin noita valkoisia silmiä. Ne olivat valkoiset, ymmärrättehän, kääntyneet nurin. Tullessani tänne johtui koko tapaus jälleen mieleeni".

"Ettekö ole nähnyt häntä sen koommin?" kysyi Warming.

"Minä aijoin useinkin tulla", sanoi Isbister; "mutta toimialani vie nykyään niin kaiken aikani, etten ole voinut vapautua hetkeksikään. Minä olen oleskellut suurimman osan ajastani Amerikassa".

"Jos muistan oikein", sanoi Warming, "niin te olette maalari?"

"Niin, minä olin. Ja sitten menin naimisiin. Minä huomasin, että maalailemisesta ei ollut mitään hyötyä – keskinkertaiselle taiteilijalle, ja minä ryhdyin toimimaan. Nuo ilmoituskuvat Doverin kallioissa ovat minun keksimiäni".

"Ne ovat mainioita", myönsi asianajaja, "vaikka ei niitä mielellään näkisikään siellä".

"Ne kestävät yhtä kauvan kuin kalliot", huudahti Isbister tyytyväisenä. "Maailma muuttuu. Kun hän vaipui uneen, 20 vuotta sitten, olin Boscastlessa vesivärialaatikko kainalossa ja vanhanaikuinen kunnianhimo sielussa. Minä en voinut otaksuakaan, että jonain kauniina päivänä minun maalaukseni koristaisivat vanhan Englannin rannikoita Land's Endistä Lizardiin asti. Onni tulee usein luoksemme silloin kun vähimmin aavistammekaan".

Warming näytti epäilevän tällaista onnea. "Minä muistuttelen jo kerran ennen nähneeni teidät".

"Te tulitte Camefordin rautatien asemalta samalla kuin minä saavuin sinne. Se oli päivää ennen jubileumia, Victorian jubileumia, sillä minä muistan katsojalavat ja koristukset Westminsterin luota ja kuinka minä riitelin ajurin kanssa Chelsean luona".

"Se oli timanttijubileumi", sanoi Warming, "toinen jubileumi".

"Niin olikin! Edellisen jubileumin aikana – hänen täyttäessään 50 vuotta – olin Wookeyssa – ja olin pieni poika. Minä en nähnyt koko juhlaa. Mutta mitä huolia nukkuja tuottikaan meille! Emännöitsijäni ei tahtonut ottaa häntä hoitoonsa, eikä pitää häntä luonaan – hän näytti niin kummalliselta istuessaan jäykkänä ja liikkumattomana. Me kannoimme hänet tuolissa hotelliin. Ja Boscastlen lääkäri – se ei ollut tämä nykyinen, mutta hänen edeltäjänsä – oli hänen luonaan kello kahteen asti aamulla minun seurassani, hotellin omistajan pitäessä kynttilää valaistessaan ja auttaessaan meitä".

"Se oli ensi alussa jäykkäkouristusta, eikö niin?"

"Hän oli aivan jäykkä! – taivutti häntä miten tahansa, niin jäi hän siihen asentoon. Te olisitte voinut panna hänet päälleen seisomaan, ja hän olisi pysynyt siinä. Minä en ole koskaan nähnyt sellaista jäykkyyttä. Se on selvää, että tuolla" – hän osoitti pään liikkeellä makaavaa olentoa – "hän on aivan toisellinen. Ja koko ajan tuo lyhyt tohtori – mikä hänen nimensä olikaan?"

"Smithers?"

"Smithers, juuri niin – teki väärin koettaessaan herättää hänet liian varhain, se oli yleinen mielipide. Mitä kaikkia keinoja hän koettikaan. Vielä nytkin pöyristyttää se minua – uh! Sinappia, nuuskaa, pistoksia. Ja vieläpä tuollaista kamalaa pientä laitosta, ei dynamoa – "

"Induktioonikonetta".

"Niin. Olisittepa nähnyt miten hänen jäntereensä paisuivat ja tempoilivat; hän riuhtoi joka taholle, kahden kynttilän värjäjävässä valossa. Ja lyhyt hermostunut lääkäri puuhaili, ja *hän* – tempoi ja vääntelehti niin luonnottomalla tavalla. Minä luulin näkeväni pahaa unta".

Äänettämyys.

"Mikä omituinen valekuolema", sanoi Warming.

"Elämä on täydellisesti kadonnut", sanoi Isbister. "Tässä on eloton ruumis. Se ei ole kuollut, mutta ei eläväkään. Se on kuin tyhjä tuoli, jolle on kirjoitettu 'varattu'. Hän ei tunne, ei syö, ei sydän syki – eikä hengitys liiku. Tämän nähdessäni en mitenkään tunne seisovani ihmisen edessä. Hän on tavallaan kuolleempi kuin kuollut, sillä lääkärit väittävät, että hiuksetkin ovat lakanneet kasvamasta. Tavallisenhan kuoleman jälkeen hiusten kasvua vielä jatkuu – "

"Minä tiedän", sanoi Warming alakuloinen väre äänessään.

He katselivat jälleen lasin läpi. Graham oli todellakin omituisessa tilassa, hän oli valekuollut, mutta tavalla, jollaista ei lääketiede tunne. Valekuolema on voinut kestää vuodenkin ajan – mutta silloin on tapahtunut herääminen tai kuolema; useimmin ensin toinen, jota toinen on heti seurannut. Isbister tarkasteli niitä merkkiä, jotka olivat ilmaantuneet lääkärien ruiskuttaessa nukkujaan ravintoa, sillä he olivat turvautuneet tähän keinoon, jatkaakseen valekuolemaa. Hän osoitti niitä Warmingille, joka koetti olla katsomatta niihin.

"Ja sillä aikaa kun hän on virunut tässä", sanoi Isbister, ajatellessaan miten onnellinen hän oli ollut saadessaan vapaasti elää elämänsä, "olen minä muuttanut elämäni suunnan; minä menin naimisiin, perustin perheen, vanhin poikani – minä en ajatellutkaan tulla isäksi – on Amerikan kansalainen ja lopettaa kohta lukunsa Howardin yliopistossa. Tukkanani on harmaantunut. Mutta tämä mies ei ole vanhentunut päivääkään eikä viisastunut (käytännöllisesti) hiukkaakaan siitä asti kuin minä olin hänen ikäisensä. Tuntuu omituiselta ajatella sitä".

Warming kääntyi häneen päin. "Minäkin olen vanhentunut. Minä pelasin krikettiä hänen kanssaan poikana ollessani. Hän on yhä vielä nuoren näköinen. Ehkä hiukan keltainen. Mutta hän on pysynyt nuorena".

"Ja sitten näimme sodan", sanoi Isbister.

"Alusta loppuun asti".

"Ja Marstähden asukkaiden hyökkäyksen".

"Minä olen kuollut", jatkoi Isbister hetken päästä, "että hänellä oli omaisuutta jossain määrin?"

"Oli kyllä", sanoi Warming. Hän yskähti. "Ja velvollisuuteni mukaan – olen minä hoitanut sitä".

"Ah!" Isbister mietti, arkaili ja sanoi: "Ei ole epäilemistäkään siitä – sillä eihän hänen olonsa täällä tule kalliiksi – ei ole epäilemistäkään siitä, että hänen omaisuutensa on karttunut – lisääntynyt?"

"Niin onkin. Hän herää paljoa varakkaampana – jos hän herää – kuin vaipueessaan uneen".

"Minä olen tottunut hoitamaan raha-asioita, ja siksi tämä ajatus heräsi minussa. Minä olen, toden totta, ajatellut usein, että, käytännöllisesti puhuen, hänen unensa on hänelle sangen edullinen asia. Että hän tietää, mitä tekee, jos niin voi sanoa, nukkuessaan niin kauvan. Jos hän olisi elänyt – "

"En minä usko, että hän olisi edellyttänyt sitä", sanoi Warming. "Hän ei ollut mies, joka rakentelee tulevaisuutta varten. Päinvastoin – "

"Niinkö?"

"Me olimme siinä suhteessa eri mieltä. Minä olin tavallaan hänen holhoojansa. Te olette kai kyllin suuressa määrässä afääri-ihminen käsittääksenne, että joskus voi tulla kysymykseen kireitäkin asioita. – Mutta vaikka otaksuukin, että hän olisi aavistanut tulevan tilansa, niin en voi uskoa hänen heräävän. Tällainen uni kuluttaa voimat hitaasti, mutta se kuluttaa ne loppuun ajan pitkään. Hän näkyy hitaasti hyvin hitaasti ja vaivaloisesti liukuvan alas loivaa pintaa, jos ymmärrätte tarkoitukseni?"

"Ikävää olisi, jollen saisi nähdä hänen hämmästyttävää. Paljon on muuttunut näinä kahtenakymmenenä vuotena. Tämä on Rip van Winklen satu toteutuneena".

"Tämä on Bellamytä", sanoi Warming. "On toden teolla tapahtunut muutoksia. Ja yksi näistä muutoksista on se, että minä olen muuttunut. Minusta on tullut vanhus".

Isbister oli hetkisen vaiti ja sanoi teeskennellen hämmästyttäen: "Minä en olisi sitä uskonut".

"Minä olin neljäkymmenen kolmen vuotias silloin kun hänen pankkiirinsa – muistattehan, että te telegrafeerasitte hänen pankkiirillensa – lähettivät minulle tiedon tapauksesta".

"Minä otin osoitteen pankkiosoituskirjasta, joka oli hänen taskussaan", sanoi Isbister.

"No niin, yhteenlasku ei ole vaikea", sanoi Warming.

Syntyi jälleen äänettömyys, jonka jälkeen Isbister sanoi: "Hän voi pysyä tuollaisena useita vuosia". Hän jatkoi hetkisen vaiettuaan: "Meidän tulee ottaa se seikka varteen. Hänen omaisuutensa voi jonain kauniina päivänä joutua – jonkun toisen käsiin, ymmärrättehän".

"Se juuri, jos uskotte minua, mr. Isbister, vaivaakin eniten minun ajatuksiani. Me otaksumme – että meillä ei ole omaisia, joihin voisimme täydellisesti luottaa. Tämä on erikoinen ja ennen kuulumaton tapaus".

"Niin onkin", sanoi Isbister. "Loogillisesti ajatellen, olisi se virallisen valvojan asia, jos meillä vaan olisi sellainen virkamies".

"Minun mielestäni olisi se pikemmin yleisen hoitokomitean, yhä uusiintuvan vartiolaitoksen tehtävä. Jos hän todellakin jatkaa eloaan – kuten ainakin muutamat lääkärit väittävät. Minä olenkin jo neuvotellut tästä parin ylhäisen virkamiehen kanssa. Mutta tähän asti ei vielä ole ryhdytty mihinkään toimiin".

"Ei olisi laisinkaan tyhmää uskoa hänet jonkin yleisen laitoksen – British Museumin johtokunnan tai kuninkaallisen lääketieteellisen akatemian huostaan. Tuntuuhan se hiukan oudolta, mutta onhan itse asiakin outo".

"Vaikeata on saada heidät suostumaan siihen toimeen".

"Virkavaltamuodollisuudet estäisivät, arvelen minä".

"Juuri niin".

Äänettömyys. "Tämä on merkillinen asia, se on totta", sanoi Isbister.

"Ja yhä jatkuvat korot voivat nousta arvaamattomiin summiin asti".

"Niin voivatkin", sanoi Warming. "Ja nyt kun kultavarat alkavat tyhjentyä – kasvaa korko".

"Minä olen sen huomannut", sanoi Isbister. "Mutta sitä parempihan se on *hänelle*".

"Jos hän herää".

"Jos hän herää", uusi Isbister. "Oletteko huomannut, miten hänen nenänsä on tullut suipemmaksi, ja miten hänen silmäluomensa painuvat syvemmälle".

Warming katseli nukkuvaa ja vaipui mietteisiinsä. "Minä epäilen, herääkö hän", sanoi hän vihdoin.

"Minä en ole koskaan oikein käsittänyt", sanoi Isbister, "mikä saattoi hänet tähän tilaan. Hän puhui jostain liiallisesta työstä. Minä olen usein miettinyt tätä asiaa".

"Hän oli hyvin lahjakas mies, mutta hetken lapsi ja oikullinen. Hänellä oli perheikävyöksiä, erosi vaimostaan, ja luultavasti juuri nämät seikat saivat hänet heittäytymään mitä hurjimpaan politiikkaan. Hän oli kiihkeä radikaali – sosialisti – tyypillinen liberaali, kuten nuo äärimmäiset intoilijat kutsuvat itseään. Tarmokas – epätasainen – hillitön. Äärimmäinen politiikka vei hänet tähän. Minä muistan hänen kirjoittamansa lentokirjansen – se oli merkillinen teos. Hurja, hillitön, riehuva. Siinä oli pari ennustusta. Muutamat niistä ovat osottautuneet vääriksi, muutamat ovat toteutuneet. Mutta lukiessaan sellaista kirjaa, tulee huomaamaan, kuinka paljon odottamatonta maailma tarjoaa meille. Hänellä olisi paljon opittavaa, ja paljon muutettavaa ajatuksissaan, jos hän heräisi. Jos hän kerran herää".

"Minä antaisin vaikka mitä", sanoi Isbister, "ollakseni kuulemassa mitä hän kaikesta sanoo".

"Niin minäkin", sanoi Warming. "Niin, niin minäkin", sanoi hän äkkiä alkaen surkutella omaa vanhuuttaan. "Mutta minä en saa koskaan nähdä hänen heräävän".

Hän katseli miettiväisenä nukkujan vahankelmeitä kasvoja. "Hän ei herää koskaan", sanoi hän vihdoin. "Hän ei herää enää koskaan".

III LUKU

Herääminen

Mutta Warming erehtyi. Herääminen tapahtui.

Kuinka kummallisen monipuolinen on se yhteys, joka näyttää niin yksinkertaiselta – ihmisolemus! Kuka voi selittää sen uudistumisen, kun me aamu aamulta heräämme, tuon lukemattomien eri osien tulvan ja liittymisen, jotka sulautuvat toisiinsa ja täydentävät toisiaan? Kuka voi selittää ensimmäiset sielun hämärit ilmaiset, miten kasvaa ja kehittyy tiedottomuus tajunnaksi, tajunta itsetietoisuudeksi, kunnes vihdoinkin tunnemme oman itsemme. Ja samoin kuin me tunnemme aamulla herätessämme, niin tunsikin Graham herätessään pitkästä unestaan. Tajunnan hämärä pilvi sai muodon, hän tunsikin synkän alakuloisen tunteen ja hän huomasi lepäävänsä jossain, heikkona, mutta elossa.

Vaellus hänen omaa olemustaan kohden kulki suurten kuilujen yli ja vuosikausien läpi. Jättiläisluulet, jotka ennen olivat vastanneet pelottavaa todellisuutta, jättivät hänen sieluunsa epävarman ja ahdistavan tunteen. Hän näki vieraita seutuja, jotka kuuluivat aivan kuin toiseen tähteen. Hän muisti myöskin selvästi erään tärkeän keskustelun, nimen – mutta hän ei voinut sanoa, mikä nimi se oli – nimen, joka myöhemmin tuli esiin. Hän muisti muutamia jo kauvan sitten unohtuneita tunteita jäsenissään, suonissaan, muisti toivottomasti ponnistaneensa, kuten mies joka on hukkumaisillaan pimeyteen. Sitten seurasi sarja häikäiseviä näkyjä, jotka kaikki katosivat.

Graham huomasi, että hänen silmänsä olivat auki ja että hän katseli hänelle ventovieraita esineitä.

Hän näki jotain valkoista, jonkin pinnan edessään, puiseen kehyksen. Hän liikkui hiukan päätänsä seuratakseen tämän muodon rajoja. Ne ulottuivat pitemmälle kuin mitä hän voi nähdä. Hän koetti arvata, missä hän oli? Mutta mitä se auttoi, hän tunsikin itsensä niin uupuneeksi. Jos hänen ajatuksillaan olisi ollut väri, niin olisi se ollut mustaa mustempi. Hän tunsikin tuon määräämättömän alakuloisuuden tunteen, joka ihmisellä on herätessään aamun koittaessa. Epäselvästi kuuli hän etäistä puhetta ja nopeasti poistuvien askeleiden ääntä.

Koettaessaan kääntää päätänsä huomasi hän olevansa ruumiillisesti aivan uupunut. Hän otaksui makaavansa rannikkokylän hotellissa, mutta hän ei mitenkään muistanut tuota valkoista pintaa. Hän oli varmaankin vaipunut uneen. Hän muisti todellakin kaivanneensa unta. Hän muisti kalliorannikon ja laineiden loiskeen ja sitten hän hämärästi muisti puhelleensa jonkun ohikulkijan kanssa.

Kuinka kauvan hän oli nukkunut? Mitä tuo hälinä tiesi? tuo askelten ääni? Ja tuo kasvava ja hiljenevä kohina joka muistutti meren aaltojen ääntä? Hän ojensi kätensä ikäänkuin ottaakseen kellonsa tuoilta, jolle hänen tapansa oli se laskea, ja kosketti kovaa ja liukasta pintaa, se oli aivan kuin lasia. Se oli niin odottamatonta, että hän kovasti pelästyi. Hän kääntyi äkkiä, tuijotti eteensä hetkisen ja nousi istualleen. Mutta tämä liike oli hänelle odottamattoman vaivaloinen, ja häntä huimasi ja pyörrytti ja kummastutti.

Hän hieroi silmiään. Hänen ympäristönsä oli hänelle salaperäisen outoa, mutta ajatuksenjuoksunsa oli selvä – hän tunsikin, että uni oli ehdottomasti ollut hänelle terveellinen. Hän ei maannut millään vuoteella, katsoen siihen, mitä hän vuoteella käsitti, vaan hän huomasi lepäävänsä melkein alasti pehmeällä ja hienolla patjalla, ja hänen ympärillään oli tuskin läpikuultava lasikehys. Patjakin oli osaksi läpikuultava, joka huomio teki hänet hieman rauhattomaksi, ja alapuolellaan näki hän peilin, joka kuvasti hänet selvästi. Ranteensa ympärille – ja hän pelästyi huomattavasti ihonsa niin keltaiseksi ja kuivaksi – oli sidottu kummallinen gummista valmistettu kone niin taitavasti, että se tuntui painuvan hänen ihonsa alle sekä ranteen ylä- että alapuolelta. Ja tämä omituinen vuode oli sijoitettu hänen mielestään viheriäisestä lasista tehtyyn laatikkoon; ja sen valkoinen kehys oli ensiksi

vetänyt hänen huomionsa puoleensa. Laatikon kulmassa oli kiiltävä ja sirotekoinen kone, joka hänelle oli aivan vieras, vaikka hän näkikin siinä maximum- ja minimum-lämpömittarin.

Tämä hiukan viheriäksi värjätty lasinkaltainen aine, joka joka puolelta ympäröi häntä, esti näkemästä, mitä oli sen ulkopuolella, yhtäkaikki huomasi hän loistavan salin, jolla oli valkoinen aivan sileä holvikatto. Lasilaatikon vieressä oli muutamia huonekaluja, pöytä, joka oli peitetty hopeakankaalla kimallellen kuin kalansuomus, pari siromuotoista tuolia, ja pöydällä joukko tarjottimia, joilla oli erilaisia ruokia, pullon ja kaksi lasia. Hän tunsi olevansa tavattoman nälissään.

Hän ei nähnyt ainoatakaan ihmisolentoa, ja hetken arkailtuaan hän tahtoi jättää läpikuultavan patjansa ja nousi seisomaan pienen asuntonsa valkoisella ja puhtaalla permannolla. Hän oli luullut itseään voimakkaammaksi, hän horjahti ja nojasi kädellään lasin kaltaiseen ainekseen pysyäkseen pystyssä. Jonkun aikaa kesti se hänen painoan, antaen myöten kuin kautshukki, mutta sitten se heikosti paukahtaen halkesi ja katosi aivan kuin saippuakupla. Nukkuja, aivan pyörällä päästään, putosi saliin. Hän takertui pöytänsä, kaatoi lasin, joka putosi kilahtaen mutta ei särkynyt, ja istahti toiseen nojatuoliin.

Hiukan toinnuttuaan, otti hän pullon, täytti toisen lasin ja joi. Se oli väritöntä ainetta, ei vettä, jolla oli vieno tuoksu ja maku, ja joka heti virkisti ja voimistutti häntä. Hän laski lasin pöydälle ja katsoi ympärilleen.

Sali ei kadottanut mitään suuruudestaan ja loistostaan, kun hän katseli sitä suoraan, eikä vihertävän lasin läpi. Holvi, jonka hän oli huomannut, johti alaspäin vieville portaille, jotka ilman välillä olevaa ovea veivät laajaan käytävään. Tämän käytävän sivut muodosti pylväistö, joka oli tehty jostain valkojuovaisesta merensinisestä aineesta. Käytävän kautta kuului sekavia ihmisääniä ja yhtämittaista kohinaa. Nyt, täysin herättyään, istui hän kuunnellen unohtaen edessään olevat ruuat.

Äkkiä muisti hän olevansa vaatteita ja etsiessään jotain, jolla hän voisi verhota itsensä, näki hän vieressään tuolilla mustan pitkän vaipan. Hän verhosi sillä ruumiinsa ja istahti vavisten jälleen tuoliin.

Ajatuksensa tulivat yhä enemmän ja enemmän sekaviksi. Hän oli selvillä nukkumisestaan ja että hänet oli uneen vaivuttuaan siirretty toiseen paikkaan. Mutta minne? Ja mitä oli tuo kansa, tuolla etäällä sinisten pylväiden takana? Boscastlen asukkaitako? Hän kaatoi lasiinsa tuota väritöntä ainetta ja joi muutaman siemauksen.

Mikä oli tämä paikka? – jossa hänen aistimensa huomasivat vallitsevan elämää ja liikettä? Hän katseli ympärilleen ja näki kovin kauniita ja sopusuhtaisia muotoja, joita eivät mitkään ornamentit koristaneet. Hän näki että salin kupukatossa oli pyöreä aukko, josta valo virtasi sisään, ja katsellessaan ylöspäin näki hän aukon ohi liikkuvan varjon ja taas katoavan, palaavan uudestaan ja katoavan taas. Joka kerta kuului kohahtava ääni, joka liittyi ilmaa täyttävään kohinaan.

Hän tahtoi huutaa, mutta kurkustaan tuli vaan heikko ääni. Sitten hän nousi ja horjuen kuin humalainen lähti kulkemaan pylväistöön päin. Hän kompuroi portaita alas, kompastui yllään olevan mustan vaipan laskoksiin ja tarttui kiinni siniseen pilariin pysyäkseen pystyssä.

Käytävä jatkui eteenpäin sinisen ja purppuran väreissä ja päättyi etäällä parvekkeen tapaiseen puolikehään, joka oli kirkkaasti valaistu. Sen takana näkyi epäselvästi aivan kuin laajan rakennuksen sisusta. Taempana, etäällä näkyi mahtavia rakennusmuotoja.

Äänien kohina kuului nyt selvemmin ja kovemmin ja parvekkeella kääntyneenä selin häneen ja kiihkeästi puhuen ja liikehtien oli kolme henkilöä. He olivat puetut avariin kirkasvärisiin viittoihin. Suuren kansanjoukon puheen kohina lainehti parvekkeen yli, ja kerran oli hän näkevinään lipun liehuvan ilmassa ja himmeän sinisen esineen, päähineen tai pukukappaleen heitettävän ilmaan, kohoavan parvekkeen yläpuolelle ja putoavan jälleen alas. Hän oli myöskin kuulevinaan selvän huudahduksen, joka uusiutui tuon tuostakin, sanan: "herää!" Hän kuuli kimeän, epäselvän huudahduksen, ja äkkiä nuo kolme olentoa alkoivat nauraa.

"Ha, ha, ha!" ilkkui eräs heistä – punatukkainen lyhyeen purppurapunaiseen takkiin puettu mies. "Kun nukkuja herää – *Kun!*"

Pilkallisesti katsahtaen kääntyi hän käytävään päin. Ilme kasvoissaan muuttui, koko miehen olemus muuttui ja hän jäykistyi. Hänen seuralaisensa kääntyivät hänen huudahtaessaan ja jäivät liikkumattomina paikalleen seisomaan. Heidän kasvonsa ilmaisivat hämmästyttä, joka muuttui kauhuksi.

Äkkiä Grahamin polvet horjuivat, pylvääsen nojautuva kätensä putosi velttona alas, hän aikoi astua eteenpäin ja kaatui suulleen maahan.

IV LUKU

Kaiku kapinasta

Ennen pyörtymistään kuuli Graham pauhaavaa kellojen soittoa. Myöhemmin sai hän kuulla olleensa aivan tiedottomana, häilyen elämän ja kuoleman välillä melkein koko tunnin ajan. Tointuessaan makasi hän jälleen läpikuultavalla patjallaan, hän tunsi polttavaa tuskaa rinnassaan ja sydämessään. Tumma, käsivartensa ympärillä ollut laitos oli kadonnut ja sijaan tullut side. Valkoinen kehys oli vielä ympärillään, mutta vihertävä läpikuultava aines, joka oli särkynyt, oli poissa. Sinipunervaon pukuun puettu mies, eräs niistä joka oli ollut parvekkeella, kumartui huolestuneena hänen puoleensa.

Kaukaa kuuli hän pauhaavaa kellojen soittoa ja samalla sekavaa kohinaa, joka syntyy suuren kansanjoukon huutaessa yht'aikaa samaa. Tämä pauhina keskeytyi, joku ovi sulkeutui.

Graham liikutti päätään. "Mitä tämä tietää?" sanoi hän hitaasti.

"Missä olen?"

Hän näki punatukkaisen miehen, joka ensimmäisenä oli huomannut hänet. Ääni tuntui kysyvän häneltä, mitä hän tarkoitti, mutta vaikenen kesken lausetta.

Sinipunervapukuinen mies vastasi hellästi, puhuen hiukan ulkomaisella murteella, ainakin Nukkujan mielestä: "Te olette aivan terve. Teidät on tuotu tänne sieltä, missä vaivuitte uneen. Olkaa rauhassa. Te olette jo jonkun aikaa – nukkunut. Ollut valekuollut".

Hän sanoi vielä jotain, jota Graham ei kuullut, ja otti käteensä pienen pullon. Graham tunsi, miten vilvoittavalla, tuoksuvalla nesteellä hierottiin hänen otsaansa ja hän tunsi suuresti virkistytvänsä. Hän sulki tyytyväisenä silmänsä.

"Voitteko paremmin?" kysyi sinipunervapukuinen mies, kun Graham avasi silmänsä. Kysyjä oli miellyttävä, noin kolmenkymmenen vuotias mies, jolla oli vaalea suippoparta ja kaulassaan pukua kiinnipitävä kultainen solki.

"Voin", vastasi Graham.

"Te olette ollut vaipuneena uneen pitkän aikaa. Valekuoleman uneen. Ymmärrättehän? Valekuollut? Se kai ensiksi kummastuttaa teitä, mutta minä vakuutan, että kaikki nyt on hyvin".

Graham ei vastannut, mutta nämät sanat rauhoittivat häntä. Hän katseli vuoroin kutakin häntä ympäröivää miestä. Nämät tuijottivat uteliaina häneen. Hän arveli olevansa jossain Cornwallissa, mutta hän ei voinut yhdistää nykyisiä vaikuttimiaan tähän luuloonsa.

Asia, joka oli ollut hänen mielessään hiukkaista ennen kuin hän nukahti Boscastlella, johtui jälleen hänen mieleensä, päätös, joka oli ollut varma, mutta jota hän ei ollut pannut toimeen.

"Oletteko sähköittänyt serkulleni?" kysyi hän. "E. Warming, 27,

Chancery Lane?"

Kaikki kuuntelivat tarkkaavaisesti. Mutta hänen täytyi kysyä uudelleen. "Mikä omituinen tapa käyttää kurkkuääniä!" kuiskasi punatukkainen mies. "Sähköittänyt, sire?" kysyi vaaleapartainen mies hyvin kummastuneena.

"Hän tarkoittaa sähkötelegrammia", selitti kolmas miellyttävän näköinen, noin kahdenkymmenen vuotias nuori mies. Vaaleapartainen mies huudahti. "Olenpa minä typerä! Olkaa huoleti, sire, kyllä kaikki toimitetaan", sanoi hän Grahamille. "Vaikeata on ehkä sähköittää serkullenne. Hän ei ole nyt Lontoossa. Mutta elkkä huolehtiko siitä; te olette nukkunut hyvin kauvan ja pääasia on nyt tointua täydellisesti, sire".

"Oh!" sanoi Graham, ja rauhottui. Tämä kaikki tuntui suurelta arvoitukselta, mutta kai nuo kolme oudoissa pukimissa olevaa miestä tiesivät, mitä tekivät. He kyllä näyttivät omituisilta ja sali oli omituinen. Hänet oli varmaankin viety johonkin vasta perustettuun laitokseen. Hän epäili hetkisen. Tämä oli varmaankin joku yleinen näyttelysali. Hän olisi tahtonut lausua ajatuksensa

siitä Warmingille. Mutta sali ei näyttänyt oikein sellaiselta. Eikä häntä olisi alasti jätetty yleiseen näyttelysaliin.

Sitten äkkiä, yhdessä silmänräpäyksessä selvisi hänelle, mitä oli tapahtunut. Ei ollut mitään väliastetta epäilyksensä ja vakaumuksensa välillä. Äkkiä tiesi hän nukkuneensa hyvin kauvan; ikäänkuin hän olisi lukenut toisten ajatukset ymmärsi hän kaiken katsoessaan ympärillään olijoiden kasvoihin. Hän katsoi tavattoman mielenliikutuksen vallassa terävästi heihin. Oli aivan kuin toiset olisivat lukeneet kaiken hänen silmistään. Hän liikkui huuliaan puhuakseen, mutta ei voinut sanaakaan sanoa. Selittämätön halu salata ajatuksensa heräsi hänessä samalla kun hän oli päässyt totuuden perille. Hän katseli paljaita jalkojaan sanomatta sanaakaan. Hänellä ei ollut enää halua puhella. Hän vapisi kovasti.

Hänelle annettiin punertavaa vihertävään vivahtavaa juomaa, jolla oli lihan maku, ja hän tunsi, miten voimansa kasvoivat.

"Tämä – tämä virkistää minua", sanoi hän käheällä äänellä ja ympärillä olijat osoittivat kunnioittavilla sanoilla iloaan. Nyt hän oli kaikesta aivan selvillä. Hän aikoi puhua ja taas uudelleen puhua, mutta ei hän nytkään voinut.

Hän hengitti syvään ja koetti kolmannen kerran puhua. "Kuinka kauvan?" kysyi hän soinnuttomalla äänellä. "Kuinka kauvan minä olen nukkunut?"

"Jokseenkin kauvan", vastasi vaaleapartainen mies luoden silmäyksen toisiin.

"Kuinka kauvan?"

"Hyvin kauvan".

"Niin – niin", sanoi Graham äkkiä kärttyisesti. "Mutta minä tahtoisin – onko se – onko se useampia vuosia? Hyvin monta vuotta? Jotain on tapahtunut – mutta minä olen sen unohtanut. Ajatukseni ovat sekaisin. Mutta te – " Hän nyhkytti. "Elkää salatko mitään minulta. Kuinka kauvan – ?"

Hän vaikeni hengittäen epäsäännöllisesti. Hän hieroi silmiään ja odotti vastausta.

Miehet keskustelivat puolikovaa.

"Viisi vai kuusi?" kysyi hän arasti. "Kauvemmin?"

"Paljoa kauvemmin".

"Vielä kauvemmin!"

"Vielä kauvemmin".

Hän katsoi heihin, olisi voinut luulla paholaisten kiusaavan häntä ja nykivän hänen kasvolihaksiaan. Hänen katseensa näytti kysyvän.

"Monta vuotta", sanoi vaaleapartainen mies.

Graham koetti nousta istualleen. Laihalla kädellään pyyhki hän kyyneleitä poskiltaan. "Monta vuotta!" kertasi hän. Hän sykersi silmänsä umpeen, avasi ne, ja loi katseen toisesta hänelle oudosta esineestä toiseen.

"Kuinka monta vuotta?" kysyi hän.

"Teidän täytyy valmistautua kuulemaan hämmästyttäviä asioita".

"No niin?"

"Yli grossi vuotta".

Tuo outo sana ärsytti häntä. "Yli *mitä*?"

Kaksi miehistä vaihtoi pari sanaa keskenään. Hän ei heidän nopeasta puhelustaan eroittanut muuta kuin sanan "desimaali".

"Kuinka monta vuotta te sanoitte?" kysyi Graham. "Kuinka kauvan?"

Elkää katsoko minuun noin. Sanokaa".

He alkoivat uudelleen puhella puolikovaa, jolloin hän erotti sanat:

"Yli kaksi vuosisataa".

"*Mitä*?" huudahti hän kääntyen nuorimman puoleen, joka oli ne sanat lausunut. "Mitä sanotte? Mitä se oli? Kaksi *vuosisataa*!"

"Niin", sanoi vaaleapartainen mies. "Kaksi sataa vuotta".

Graham kertasi sanat. Hän oli valmistautunut kuulemaan, että hän oli nukkunut hyvin kauvan, mutta sittenkin tämä suora vastaus aivan huimasi häntä.

"Kaksi sataa vuotta", sanoi hän taas tuntien sielussaan aukenevan aivan kuin suunnattoman syvyyden; ja sitten: "Oh, mutta – !"

Toiset eivät vastanneet.

"Te – sanoitteko – ?"

"Kaksi sataa vuotta. Kaksi vuosisataa", sanoi vaaleapartainen mies.

Syntyi äänettömyys. Graham katsoi heihin ja näki heidän puhuvan totta.

"Mutta sehän on mahdotonta", sanoi hän valittavalla äänellä. "Minä näen unta. Olin valekuollut. Eihän valekuolema kestä niin kauvaa. Se ei ole totta – te ilveilette vaan kanssani! Sanokaahan – enkö minä muutama päivä sitten kävellyt pitkin Cornwallin kallioita?"

Äänensä sortui.

Vaaleapartainen mies alkoi epäröiden puhua. "Minä en tunne perin tarkoin niitä asioita, sire", sanoi hän arasti luoden katseen toisiin.

"Aivan oikein, sire", sanoi nuorin heistä. "Boscastle, vanhassa Cornwallin herttuakunnassa – sijaitsi maan lounaisosassa suurten laiturien takana. Siitä on vielä yksi talo jälellä. Minä olen käynyt siellä".

"Boscastle!" Graham loi katseensa nuorimpaan. "Juuri niin —

Boscastle. Pieni Boscastle. Minä vaivuin uneen jossain siinä kylässä.

Minä en muista paikkaa aivan tarkoin. Minä en muista paikkaa aivan tarkoin".

Hän painoi molemmat kätensä otsalleen ja sopersi: "Yli *kaksi sataa vuotta!*"

Hän alkoi puhua nopeasti, kasvonsa olivat vääntyneet, mutta sydäntään kouristi. "Mutta jos se on kaksisataa vuotta, niin jokainen olento, jonka tunsin, jolle puhuin ennen nukkumistani, on kuollut".

Toiset eivät vastanneet.

"Kuningatar ja kuninkaallinen perhe, ministerit, kirkko ja valtio.

Ylhäiset ja alhaiset, rikkaat ja köyhät kaikki kuolleet – "

"Löytyykö vielä Englantia?"

"Tämä sali, missä nyt olen, onko se Lontoossa?"

"Onhan tämä Lontoo, onhan? Ja te olette minun hoitaja-vartijani; hoitaja-vartijani. Ja nämät – ? Mitä? Ovatko hekin hoitaja-vartijoitani!"

Hän tuijotti heihin. "Mutta miksi minä olen täällä? Ei! Elkkää puhuko.

Olkaa vaiti. Antakaa minun – "

Hän vaikeni, hieroi silmiään ja kun hän avasi ne, näki hän itselleen ojennettavan juomaa. Hän joi annoksen. Hän voimistui taas heti paikalla. Nautittuaan sen alkoi hän itkeä, ja se tuntui helpoittavalta.

Äkkiä hän katsoi toisiin, nauroi houkkamaisesti kyynelten valuessa silmistään. "Mutta – kaksi – sataa – vuotta!" sanoi hän. Hänen kasvonsa vääristyivät suonenedontapaisesti ja hän peitti uudelleen kasvonsa.

Jonkun ajan kuluttua hän rauhottui. Hän nousi istualleen kädet polvillaan ollen melkein samassa asennossa kuin missä Isbister löysi hänet Pentargenin rantakallioilta. Hetkisen päästä herätti hänen huomiotaan voimakas, komentava ääni, ja hän kuuli jonkun henkilön lähestyvän.

"Mitä te teette? Miksei minulle ole annettu tietoa? Olisihan teidän pitänyt tietää se jo ennakoita? Syyllinen tulee saamaan rangaistuksensa. Jättäkää tuo mies rauhaan. Ovatko ovet suljetut? Kaikki ovet? Hänet täytyy jättää aivan rauhaan. Hänelle ei saa puhua mitään. Onko hänelle puhuttu jotain?"

Vaaleapartainen mies sanoi jotain puolikovaa, ja Graham, katsoessaan hänen olkapäänsä yli näki tulijan. Tämä oli lyhyt, lihava ja aivan parraton mies; hänellä oli kotkan nenä, paksu kaula ja

voimakas leuka. Paksut, mustat, hiukan viistot silmäkulmat melkein yhtyivät verhoten teräsharmaita silmiä. Koko hänen ulkomuotonsa teki erikoisen ja peloittavan vaikutuksen. Hän loi ensin Grahamiin uhkaavan katseen, sitten kääntyi hän äkkiä vaaleapartaisen miehen puoleen. "Te toiset", sanoi hän tavattoman ärtyneesti, "saatte lähteä pois".

"Poisko?" sanoi vaaleapartainen mies.

"Ehdottomasti – menkää. Mutta katsokaa lähtiessänne, että ovet suljetaan".

Molemmat puhutellut miehet kääntyivät nöyrinä lähtemään luotuaan ikävöivän katseen Grahamiin. Tämä odotti heidän poistuvan holvikäytävän kautta, mutta he menivätkin päinvastaiselle puolelle suoraan sileätä seinää kohden. Ja silloin tapahtui jotain omituista; pitkä osa jyrkää seinää nousi suhahtaen ylös, pysyi molempien miesten yläpuolella ja putosi alas heidän mentyyään. Grahamin seuraan jäi siten uusi tulija ja sinipunervapukuinen, vaaleapartainen mies.

Ensi aluksi ei lihava mies välittänyt vähääkään Grahamista, vaan kyseli toiselta – joka nähtävästi oli hänen käskyläisensä – siitä, mitä oli tapahtunut. Hän puhui selvästi, mutta Graham ymmärsi ainoastaan osan hänen lauseistaan. Odottamaton herääminen näytti ei ainoastaan hämmästyttäneen, vaan jopa suututtaneen ja kauhistaneen häntä. Hän oli nähtävästi hyvin kiihoittunut.

"Te ette saa hämmentää hänen ajatuksiaan kertoen hänelle liian paljon", sanoi hän useamman kerran. "Te ette saa hämmentää hänen ajatuksiaan".

Saatuana kuulla vastaukset kysymyksiinsä, kääntyi hän äkkiä ja loi heränneeseen nukkujaan epäluuloisen katseen.

"Hiukan ymmällä?" kysyi hän.

"Kokonaan".

"Se mitä maailmasta näette, tuntuu oudolta?"

"Minä arvelen, että minun täytyy elää siinä, olkoon se kuinka outo tahansa".

"Sitä minäkin, nyt".

"Ensiksi, eikö teidän mielestänne minulla pitäisi olla jotain vaatteita yllä?"

"He ovat – " sanoi lihava mies ja vaikeni. Vaaleapartainen mies loi häneen kysyvän katseen ja poistui. "Te saatte heti paikalla vaatteet", sanoi lihava mies.

"Onko se totta, että minä olen nukkunut kaksi sataa vuotta – ?" kysyi

Graham.

"He ovat kertoneet sen teille, eikö niin? Kaksi sataa kolme vuotta sanoaksemme aivan tarkkaan".

Graham kuunteli tätä peittämätöntä tosiasiaa kohottaen silmäkulmiaan. Hän istui hetkisen vaiti ja kysyi sitten: "Onko täällä lähellä mylly tai sähkökone?" Hän ei odottanut vastausta. "Ajat ovat kai tavattomasti muuttuneet, luulisin minä?" sanoi hän.

"Mitä nuo huudot tietävät?" kysyi hän äkkiä.

"Ei mitään", sanoi lihava mies kärsimättömästi. "Se on vaan kansa. Te ymmärrätte sen paremmin sitten myöhemmin – luultavasti. Kuten itse sanoitte, paljon on muuttunut". Hän puhui lyhyesti rypistäen silmäkulmiaan ja katsellen ympärilleen kuten etsien selitystä pulmalliseen kysymykseen. "Teidän täytyy saada vaatteita niin pian kuin mahdollista. Sitä ennen on teidän viisainta pysytellä täällä. Ei kukaan tule häiritsemään teitä. Teidän partanne täytyy ajella".

Graham kosketti leukaansa.

Vaaleapartainen mies lähestyi jälleen heitä, pysähtyi, kuunteli, kohottaen silmäkulmiaan katsoi hän esimieheensä ja riensi portaita alas ja käytävän kautta parvekkeelle. Huutava melu kasvoi ja lihava mies kääntyi myöskin kuulostamaan. Äkkiä hän lausui kirouksen ja loi vihamielisen katseen Grahamiin. Kiihkeä melu kiihtyi ja talttui vuorotellen, kuului voimakkaita huutoja, vihellyksiä ja solvauksia; äkkiä kuului aivan kuin lyöntejä ja kiljahduksia ja sitten rätinää aivan kuin kuivaa puuta olisi katkaistu. Graham kuunteli koettaen tästä melusta erottaa jonkun äänen, jonka hän olisi ymmärtänyt.

Sitten erottautui, uudistuen tuon tuostakin, melusta määrätty lause. Ensiksi hän ei ollut uskoa omia korviaan. Mutta sanat kuuluivat aivan selvästi: "Näyttäkää meille Nukkuja! Näyttäkää meille Nukkuja!"

Lihava mies riensi äkkiä käytävään.

"Mielettömät!" huusi hän. "Mistä he ovat saaneet sen tietää? Mistä he tietävät sen? Vai arvaavatko he sen?"

Vastaus hukkuu meluun.

"Minä en voi tulla", huusi lihava mies "minun täytyy vartioida *häntä*. Mutta puhukaa heille parvekkeelta".

Vastauksesta ei nytkään saanut selvää.

"Sanokaa ettei hän ole herännyt. Mitä tahansa. Minä annan teidän vapaasti toimia".

Hän palasi nopeasti Grahamin luo. "Teidän täytyy ensiksi saada vaatteet yllenne", sanoi hän. "Te ette voi jäädä tänne – ja mahdotonta on –"

Hän riensi pois Grahamin huutaessa kysymyksiä hänen jälkeensä. Hetken kuluttua hän palasi.

"Minä en voi kertoa teille, mitä on tapahtunut. Se on liian monimutkaista. Heti kohta saatte vaatteenne. Niin – heti kohta. Ja silloin voin viedä teidät täältä pois. Pian te saatte tietää, mitä vaikeuksia meillä on olemassa".

"Mutta nuo huudot. Minä kuulin ammuntaa – ?"

"Ne puhuivat Nukkujasta – teistä. He ovat saaneet päähänsä kaikellaisia houreita. Minä en tiedä mitä houreita. Minä en tiedä mitään".

Räikeä kellon ääni sekaantui äkkiä kiihkeään hälinään. Heti lihava mies riensi salin nurkassa olevien pienien koneiden luo. Hän kuunteli hetkisen, katseli erästä kristallipalloa, kumarsi ja lausui muutamia epäselviä sanoja; sitten meni hän sitä seinää kohden, jonka kautta molemmat edelliset miehet olivat kadonneet. Se nousi kuin esirippu ylös ja hän pysähtyi odottamaan.

Graham nosti käsivarttaan kummastellen, miten paljon juoma oli antanut hänelle voimia. Hän laski ensin toisen jalkansa vuoteeltaan permannolle ja sitten toisen. Päättään ei enää huimannut. Hän tuskin saattoi uskoa voimistuneensa niin sukkelaan. Hän istui vuoteella tunnustellen jäseniään.

Vaaleapartainen mies palasi käytävästä ja samassa nousi hissilaitos lihavan miehen eteen. Siitä tuli laiha, harmaapartainen, tummanviheriään ruumiinmukaiseen pukuun puettu mies kantaen kainalossaan kääröä.

"Tämä on räätäli", sanoi lihava mies esitellen tulijan. "Tuo musta puku ei ollut suinkaan teille aijottu. Minä en ymmärrä, miten se on tänne joutunut. Mutta minä otan siitä selvän. Sen minä teen. Toimikaa niin nopeasti kuin suinkin?" sanoi hän räätälille.

Viheriäpukuinen mies kumarsi, lähestyi ja istahti vuoteelle Grahamin viereen. Hän esiintyi hyvin rauhallisesti mutta silmistään vilkkui tavaton uteliaisuus.

"Te tullette huomaamaan, että muodit ovat kovasti muuttuneet, sire", sanoi hän. Hän vilkaisi silmäkulmiensa alta lihavaan mieheen.

Hän avasi nopeasti käärönsä ja levitti polvilleen näyttekokoelman häikäiseviä kankaita. "Te elite sire, aikakautena, jolloin ympyrämuoto oli määräävä. Hatuissa tuli joskus esiin puoliympyrän muoto. Kaikkialla esiintyi pyöreitä kulmia. Mutta nyt –" Hän otti esiin pienen esineen, joka muistutti taskukelloa, hän painoi nappulaa, ja äkkiä ilmestyi taululle, kuten kinematograafissa, pieni valkoiseen puetun olennon kuva, joka kävi edes ja takaisin. Hän otti esiin kappaleen hieman sinertävää valkoista silkkiä. "Minä ehdoitan teitä pukeutumaan tällä tavoin", sanoi hän.

Lihava mies lähestyi ja tuli aivan Grahamin viereen.

"Meillä on kiire", sanoi hän.

"Luottakaa vaan minuun", sanoi räätäli. "Koneeni tuodaan kohta tänne.

Mitä sanotte tästä?"

"Mitä tämä on?" kysyi Graham.

"Teidän aikananne näytettiin teille muotikuvia", sanoi räätäli, "mutta tämä on tulos nykyajan kehityksestä. Katsokaahan". Pieni olento alkoi taas liikkua, mutta nyt aivan toisissa pukimissa. "Tai tämä", kuului pieni napsahdus ja uusi olento puettuna avarampaan pukuun ilmestyi taululle. Räätäli oli nopea liikkeissään ja vilkaisi puhellessaan hissiin päin.

Kuului heikko kohahdus ja hissistä astui esiin lyhyttukkainen, kalpea, kiinalaisen näköinen, vaaleansiniseen pukuun puettu nuorukainen. Hän lykkäsi pyörillä kulkevan monimutkaisen koneen huoneeseen. Heti räätäli pysäytti näytekoneensa ja pyysi Grahamia asettumaan koneen eteen. Räätäli antoi muutamia määräyksiä lyhyttukkaiselle miehelle, joka vastasi kurkkuäänellä. Graham ei ymmärtänyt hänen sanojaan. Nuori mies meni sitten huoneen nurkassa olevien koneiden luo puhellen niihin, ja räätäli veti koneesta esiin joukon pieneen pyöreään levyyn päätyviä haarukoita, painaen ne Grahamin ruumista vasten, yhden kummallekin olkapäälle, kyynärpäihin, yhden niskaan ja niin edespäin, niin että lopulta oli Grahamin ruumiin päällä yli neljäkymmentä tuollaista levyä. Samassa saapui useita henkilöitä hissillä huoneeseen. Räätäli pani liikkeesen erään koneiston, joka synnytti rytmillisen rätisevän liikkeen, sitten hän yhdellä liikkeellä siirsi levyt Grahamin päältä pois ja päästi hänet vapaaksi. Räätäli auttoi hänen ylleen jälleen mustan viitan ja vaaleapartainen mies tarjosi hänelle lasillisen virkistävää juomaa. Graham näki juodessaan erään kalpeakasvoisen nuorukaisen kummallisen terävästi katsovan häneen.

Lihava mies käveli tällä välin levottomana salissa. Sitten meni hän portaita alas käytävän kautta parvekkeelle, josta kuului etäistä katkonaista hälinää. Lyhyttukkainen nuorukainen antoi räätälille kappaleen sinertävää silkkiä, jonka he yhdessä kiinnittivät koneeseen tavalla, joka muistutti paperin kiinnittämistä yhdeksännentoista vuosisadan kirjapainokoneeseen. Sitten he lykkäsivät pyörien päällä seisovan koneen huoneen nurkkaan, josta useita johtolankoja tuli seinästä esiin. He yhdistivät johtolangat koneeseen, joka heti alkoi nopeasti liikkua.

"Mitä he nyt tekevät?" kysyi Graham osottaen tyhjällä lasillaan puuhaavia räätäleitä ja koettaen olla huomaamatta viimeistä tulijaa, joka yhä katsoi terävästi häneen. "Käyttääkö sitäkin voima – joka tulee johtolangoista?"

"Käyttää", sanoi vaaleapartainen mies.

"Kuka tuo on?" Hän osoitti taakseen käytävään päin.

Purppurapukuinen mies epäröi, siveli partaansa ja vastasi puolikovaa: "Hän on Howard, teidän ylin vartijanne. Katsokaahan, sir – sitä on hiukan vaikea selittää. Neuvosto valitsee ylimmän vartijan ja hänen apulaisensa. Tämä sali on, muutamia rajoituksia lukuunottamatta, yleinen, jotta kansa voi käydä täällä milloin tahtoo. Ensi kertaa me olemme sulkeneet ovet. Mutta minä luulen – että on parasta antaa hänen itse selittää se teille".

"Kummallista!" sanoi Graham. "Vartija? Neuvosto?" Sitten kääntäen selkensä viimeksi tulleseen päin kysyi hän puolikovaa. "Kuka tuo mies on, joka töllistelee minuun? Onko hän magnetiseeraaja?"

"Magnetiseeraajako! Hän on kapitollomisti".

"Kapitollomisti!"

"Niin – etevin heistä. Hänen tulonsa nousevat kuuteen tusinaan leijonaan".

Nämät viimeiset sanat olivat Grahamin mielestä kerrassaan järjettömiä. Hän koetti käsittää viimeisen lauseen tarkoituksen. "Kuusi tusinaa leijonaa?" sanoi hän.

"Teidän aikananne ei kai ollut leijonia? Ei luullakseni. Te käytitte vanhaa puntaa. Leijonat ovat nyt rahayksikkönä kaikkialla".

"Mutta mitä merkitsee tuo – kuusi tusinaa?"

"Niin, kuusi tusinaa, sir. Olojen muuttuessa nämätkin pikkuasiat ovat muuttuneet. Teidän aikananne käytettiin arabialaista kymmenjärjestelmää, satoja ja tuhansia. Meillä on nyt yksitoista eri numeroa. Meillä on yksinkertainen laskumerkki kymmenelle ja yhdelletoista, ja kaksi kahdelletoista, ja tusina tusinaa tekee grossin, joka on hiukan enemmän kuin sata teidän laskusanoissanne, tusina grossia on dozand ja dozand dozandia on myriaadi. Se on hyvin yksinkertaista?"

"Eiköhän", sanoi Graham. "Mutta tuo kap – miksi te häntä kutsuitekaan?"

Vaaleapartainen mies katsoi hänen olkapäänsä yli.

"Pukunne on valmis!" sanoi hän. Graham kääntyi äkkiä ja näki edessään hymyilevän räätälin, jolla oli aivan uusia vaatteita käsivarrellaan. Lyhyttukkainen nuorukainen lykkäsi yhdellä sormellaan tuon monimutkaisen koneen hissiin, josta hän oli tullut. Graham tuijotti valmiiseen pukuun. "Ettehan toki tarkoita, että – !"

"Ne valmistettiin juuri nyt", sanoi räätäli. Hän laski vaatteet Grahamin eteen, meni vuoteelle, jossa Graham vielä äsken oli levännyt, heitti läpikuultavan patjan syrjään ja veti peilin esiin. Hurja kellonsoitto kutsui lihavaa miestä nurkkaan. Vaaleapartainen riensi hänen luokseen ja juoksi sitten ulos käytävään.

Tällä välin auttoi räätäli Grahamin päälle tumman purppuraisen puvun, jossa oli yhdessä liivit ja housut. Lihava mies palasi nurkasta ja riensi käytävästä tulevaa vaaleapartaista miestä vastaan. He alkoivat nopeasti puhella puolikovaa, kaikesta huomasi heidän olevan tavattoman peloissaan. Purppuraisen aluspuvun päälle tuli hyvin erikoinen mutta siro vaaleansininen puku, ja Graham oli taas kerran puettuna muodin mukaan. Hän katseli kuvaansa peilissä, kalpeita kasvojaan, pitkää tukkaansa ja hoitamatonta partaansa. Hän ei ollut enää alasti, vaan päinvastoin esiintyi hän hienona miehenä.

"Minun täytyy ajella partani", sanoi hän katsellen kuvaansa peilissä.

"Hetki paikalla", sanoi Howard.

Grahamiin tuijottava nuori mies astui esiin. Hän sulki silmänsä, avasi ne jälleen, ja laiha kätensä ojolla lähestyi hän Grahamia. Sitten pysähtyi hän tehden kädellään hitaita liikkeitä ja katsoen häneen.

"Tuoli", sanoi Howard kärsimättömänä, ja heti toi vaaleapartainen mies tuolin Grahamin taakse. "Olkaa niin hyvä ja istukaa", sanoi Howard.

Graham epäröi nähdessään teräväkatseisen miehen kädessä kiiltävän teräaseen.

"Ettekö ymmärrä, sire?" sanoi vaaleapartainen mies hätäilevän kohteliaasti. "Hän on tullut leikkaamaan tukkaanne".

"Oh!" huudahti Graham helpoituksesta. "Mutta tehän kutsuite häntä – "

"Kapitollotomistiksi – juuri niin. Hän on yksi maailman hienoimpia taiteilijoita".

Graham istahti äkkiä tuoliin. Vaaleapartainen mies poistui. Kapitollotomisti lähestyi siroin liikkein. Hän tarkasti Grahamin korvia ja tutki hänen päätään, kosketti hänen takaraivoaan ja olisi jälleen ruvennut häntä katselemaan, jollei Howard olisi selvästi osottanut kärsimättömyyttään. Sukkelaan, tehden nopeita liikkeitä ja käytellen taitavasti erilaisia teräskaluja ajeli hän Grahamin leuvan, kähersi hänen viiksensä ja järjesti hänen tukkansa. Kaiken tämän teki hän sanomatta sanaakaan hurmaantuneena kuten innostunut runoilija. Heti kun hän oli lopettanut, tuotiin Grahamille jalkineet.

Äkkiä kuului voimakas ääni – se tuntui tulevan nurkassa olevasta koneesta – "Hetki paikalla – heti paikalla. Koko kaupungin kansa tietää sen. Työt ovat seisauksissa. Työt ovat seisauksissa. Elkkää odottako mitään, vaan tulkaa".

Tämä ääni teki Howardiin tavattoman vaikutuksen. Hänen liikkeistään päättäen huomasi Graham hänen häilyvän kahden ajatuksen välillä. Äkkiä meni hän nurkkaan, jossa kone oli ja pysähtyi pienen kristallipallon eteen. Samassa hälinä ja melu, jota oli kuulunut koko ajan, paisui mahtavaksi myrskyksi aivan kuin tullen lähemmäksi, hiljentyen jälleen aivan kuin huutajat olisivat paenneet. Tämä huuto vaikutti Grahamiin lumoavasti. Hän vilkaisi lihavaan mieheen ja noudatti sitten mielenjohdettaan. Parilla harppauksella oli hän mennyt rappusista käytävään ja pian oli hän parvekkeella, jolla nuo kolme miestä olivat seisoneet.

V LUKU

Liikkuvat kadut

Hän tuli parvekkeen kaidepuun luo ja katsoi ylöspäin. Hämmästyksen huudahdus kuului hänen ilmestyessään ja suuri liike syntyi alhaalla olevalla areenalla.

Ensiksi huomasi hän suunnattomia rakennusmuotoja. Edessään oleva paikka oli keskus jättiläismäisille rakennuksille, jotka suuressa kaaressa jatkuivat oikealle ja vasemmalle. Hänen päänsä yläpuolella kulki rautakaarroksia laajan aukeaman yli, ja näiden kaarroksien päällä oli jostain läpikuultavasta aineesta tehty katos, jonka läpi näkyi taivas. Jättiläissuuret valaistuspallo loivat kylmää valkoista valoaan voittaen päivän säteet, jotka paistoivat ylhäältä metallikaarosten välitse. Siellä täällä oli aukeaman yli rakennettu kepeitä käytäviä, joilla näkyi kulkijoita ja ilma oli täynnä metallijohtolankoja. Kääntäen päänsä näki hän että rakennus, jonka edustalla hän seisoi, jatkui ylöspäin, ja vastapäätä oleva rakennus oli harmaa ja synkkä. Sen seinässä oli suuria kaaria, pyöreitä aukkoja, parvekkeita, holvia, tornia, myriaadia suuria akkunoita ja suuri joukko hänelle outoja rakennuskoristeita. Tämän rakennuksen seinällä oli pystypäin ja poikkipäin hänelle oudoista kirjaimista laadittuja kirjoituksia. Siellä täällä oli aukkoihin kiinnitetty harvinaisen paksuja kaapeleja, jotka muodostaen kaaren johtivat aukeaman vastaiselle puolelle; samassa kun Graham näki tämän veti eräs tumman siniseen pukuun puettu mies hänen huomionsa puoleensa. Tämä pieni ihmismuoto, näkyen hyvin ylhäällä vastaisella puolella aivan kattokaarrosien kiinnikepaikan vieressä, kumartui erään rakennuskoristeen takaa esiin käsitellen johtolankoja, joita tuskin eroittikaan. Äkkinäisellä liikkeellä, joka sai Grahamin sydämen melkein taukoamaan, katosi tämä mies kaapelia pitkin vastaisella puolella olevan pyöreän aukon kautta. Tultuaan parvekkeelle oli Graham ensin katsonut ylöspäin, ja se mitä hän näki päänsä päällä ja vastapäätä itseään herätti niin suuressa määrässä hänen uteliaisuuttaan, ettei hän huomannut muuta. Sitten hän äkkiä näki kadun! Se ei ollut mikään katu sellaisena kuin Graham sen käsitti, sillä yhdeksännellätoista vuosisadalla olivat kaikki kadut tehty kiinteästä aineesta, ja ajoneuvoja täyteen sullottu ajotie oli kahden jalkatien välissä. Mutta tämä katu oli kolmesataa jalkaa leveä ja se liikkui; kaikki muu paitsi alin keskiosa liikkui. Tämä yhä jatkuva liikkuminen hämmensi hetkiseksi hänen ajatuksensa. Sitten ymmärsi hän, mitä se oli.

Parvekkeen alapuolella tämä omituinen katu kulki oikealle päin Grahamista katsottuna, yhtenä loputtomana ketjuna yhdeksännentoista vuosisadan pikajunan nopeudella. Se oli tehty kapeista poikittaisista listoista, joiden välillä oli niin suuri rako, että kääntyminen kadun kulmauksissa sujui helposti. Sen päällä oli istuimia ja siellä täällä kioskia, mutta se kiisi niin nopeasti hänen ohitseensa, ettei hän selvästi voinut kaikkea erottaa. Tästä häntä lähinnä olevasta katukäytävästä laskeutui toisia kadun keskustaa kohden. Jokainen liikkui oikealle päin, toinen aina toistaan hitaammin, mutta nopeuden ero oli niin pieni että helposti saattoi siirtyä viereiselle ja siten esteettömästi kulkea nopeimmalta katukäytävältä keskimmaiselle liikkumattomalle katukäytävälle. Tämän keskiosan toisella puolen oli uusi sarja katukäytäviä, jotka liikkuvat vasempaan päin. Tavattoman suuri, mitä erilaisin kansanjoukko oli kokoontunut äärimmäisille, leveimmille katukäytävälle, tai laskeutui toiselta toiselle, tai kokoontui keskimmaiselle.

"Te ette saa jäädä tänne", sanoi äkkiä Howard hänen vieressään.

"Teidän täytyy heti poistua täältä".

Graham ei vastannut. Hän kuuli tajuamatta sanoja. Katukäytävät kiisivät jyristen eteenpäin ja kansa huusi. Hän erotti hajahapsisia kaunispukuisia naisia ja tyttöjä, joilla oli sidottu nauhat ristiin rinnan yli. Sen hän ensiksi huomasi kansanjoukosta. Sitten huomasi hän, että päävärinä tämän kirjavan joukon puvuissa oli vaalean sininen, joka räätälin apulaisellakin oli ollut. Hän alkoi erottaa huudon: "Nukkuja. Mitä on tapahtunut Nukkujalle?" Ja hänestä tuntui, että liikkuville katukäytävälle hänen edessään kokoontui yhä enemmän ihmisten kaltaisia kalpeita olentoja. Hän huomasi miten

sormella osoitettiin häntä. Parvekkeen vastapäätä olevalle liikkumattomalle katukäytävälle keräytyi yhä tiheämpi parvi sinipukuista kansaa. Äkkiä syntyi aivan kuin tungos. Ihmisiä lykättiin vastoin heidän tahtoaan molemmin puolin liikkuville katukäytävälle, jotka veivät heidät eteenpäin. Päästyään jonkun matkan päähän tungoksesta palasivat ihmiset juoksujalkaa sinne takaisin.

"Hän on Nukkuja. Hän on todellakin Nukkuja", huusivat jotkut. "Hän ei voi olla Nukkuja", huusivat toiset. Yhä useampia kasvoja kääntyi häneen päin. Graham näki vähäisen välimatkan päässä toisistaan keskiosassa aukkoja, vieden porraskäytäviin, joista tuli ja jonne meni kansaa tulvillaan. Tungos keskittyi sen porraskäytävän luo, joka oli lähinnä parveketta. Kansaa riensi alas katukäytäviltä sitä kohden juosten viistoon katukäytävältä katukäytävälle. Ja ne, jotka olivat ylimmillä katukäytävillä näyttivät vuoroin katselevan tätä ja parveketta. Joukko lyhytkasvuisia tulipunaiseen pukuun puettuja miehiä, toimien yhdessä ja johdonmukaisesti, näytti puolustavan tämän porraskäytävän suuta. Heidän ympärilleen näytti syntyvän suurin tungos. Heidän loistavanpunaiset pukunsa erosivat selvästi vastustajien vaaleansinisistä puvuista – selvään näki heidän taistelevan keskenään.

Katsellessaan tätä kaikkea huusi Howard hänen korvaansa ja ravisti häntä käsivarresta. Äkkiä Howard poistui ja Graham jäi yksikseen.

Hän huomasi, että tuo huuto: "Nukkuja!" kasvamistaan kasvoi ja että lähimmillä katukäytävillä olevat ihmiset seisoivat. Hänen oikealla puolellaan oleva nopein katukäytävä oli tyhjä ja vastapäätä olevat toiseen suuntaan liikkuvat katukäytävät tulivat tulvillaan kansaa, joka poistui niiltä ja katukäytävä jatkoi tyhjänä matkaansa. Uskomattoman nopeasti kerääntyi keskiosaan aivan hänen silmiensä eteen suunnaton kansanjoukko, se yhä taajeni ja huudot, jotka alussa olivat olleet epäselviä, yhdistyivät tavattomaksi, taukoamattomaksi huudoksi: "Nukkuja! Nukkuja!" kuului kättentaputuksia ja ilohuutoja, päähineitä heilutettiin ja huudettiin: "Seisauttakaa kadut!" Sitten kuului Grahamille aivan outo sana. Se oli "Ostrog". Hitaimmalle katukäytävälle kokoontui taaja parvi, joka juoksi vastaiseen suuntaan kuin liikunta oli, pysyäkseen parvekkeen kohdalla.

"Seisauttakaa kadut", huusi kansa. Vikkelimmät juoksivat nopeasti keskikäytävältä nopeakulkuisimmalle hänen eteensä. Se vei sukkelaan hänen ohitseensa nuo miehet, jotka huusivat hänelle outoja sanoja, ja miehet palasivat takaisin juosten viistoon keskikäytävälle. Yhden lauseen eroitti hän aivan selvästi: "Hän on todellakin Nukkuja! Hän on todellakin Nukkuja!"

Jonkun aikaa seisoivat Graham aivan liikkumattomana. Sitten heräsi hänessä itsetietoisuus siitä, että tämä kaikki kohdistui häneen. Hän oli mielissään tästä suuresta kansansuosioista, hän nyökkäsi ja haluten kuvaavammin osoittaa tyytyväisyyttään viittoi kädellään. Hän aivan hämmästytti kuullessaan minkä suosionosoitusten myrskyn tämä liike synnytti. Hälinä portaiden luona kasvoi suunnattomasti. Hän huomasi miten kansaa tulvi parvekkeille, miten miehet laskeutuivat köysiä myöten alas, ja miten toiset taas istuen köysistä riippuvalla tangolla häilyivät ilmassa. Hän kuuli ääniä takanaan, ja huomasi suuren joukon tulevan käytävän kautta; äkkiä näki hän vartijansa Howardin, joka kovaa puristi hänen käsivarttaan ja huusi hänen korvaansa hänelle outoja sanoja.

Hän kääntyi. Howard oli kalman kalpea. "Tulkaa pois", sanoi tämä. "He pysäyttävät katukäytävät. Koko kaupunki joutuu kuohuksiin".

Hän näki joukon miehiä rientävän sinipylväistä käytävää myöten Howardin jälestä, punatukkaisen miehen, vaaleapartaisen miehen, erään pitkän tulipunaisessa puvussa olevan miehen ja joukon muita punapukuista patukoita heiluttavia miehiä. Kaikkien kasvoissa ilmeni kiihkeä, levoton pelko.

"Viekkää hänet pois", huusi Howard.

"Mutta miksi?" sanoi Graham. "Minä en näe –"

"Teidän täytyy tulla pois!" sanoi punapukuinen mies käskeväisesti. Hänen kasvonsa ja katseensa ilmaisivat päättäväisyyttä. Graham katsoi toisesta toiseen ja hän tunsikin miten vastenmielistä on elämässä joutua väkivallan alaiseksi. Joku tarttui hänen käsivarteensa. Miehet laahasivat häntä pois. Melu näytti äkkiä kasvavan kaksinkertaiseksi, ikäänkuin puolet tuolta kummalliselta torilta kuuluvista huudoista olisi tunkeutunut hänen jälestään suuren rakennuksen käytävään. Kummastellen ja pyörällä

päästään, tuntien valtaavan halun jäädä parvekkeelle, näki Graham miten häntä puoliksi talutettiin, puoliksi lykättiin sinipylväistä käytävää myöten. Äkkiä oli hän kahden Howardin kanssa hississä, joka vei heitä nopeasti ylöspäin.

VI LUKU

Atlaksen sali

Siitä hetkestä, jona räätäli kumarrellen lähti Grahamin luota, siihen hetkeen, jona hän joutui hissiin, oli tuskin kulunut viittä minuuttia. Hänen pitkän unensa varjo hämmensi vielä hänen ajatuksiaan; hämmästyksensä, löytäessään itsensä elossa tässä kaukaisessa ajassa, loi kaikkeen salaperäisen epätodellisen valon ja sekoitti todellisuuden ja unen. Hän oli kuin hämmästynyt katsoja keskellä tätä elämää, johon hän vasta puoliksi kuului. Kaikki se, mitä hän oli nähnyt, erittäinkin kansantungoksen parvekkeelta, tuntui suuremmoiselta näytännöltä, jota hän katseli kuten teatterin aitiosta. "Minä en ymmärrä tästä mitään", sanoi hän. "Mitä tuo melu merkitsi? Ajatukseni ovat aivan sekaisin, Mitä he huusivat? Mikä vaara on kysymyksessä?"

"Meillä on ollut vaikeuksia", sanoi Howard. Hänen silmänsä loivat tutkivan katseen Grahamiin. "Nyt on levoton aika. Ja teidän ilmestymisenne, heräämisenne juuri nyt, on tavallaan yhteydessä sen kanssa – "

Hän puhui katkonaisesti aivan kuin hän ei täydelleen hallitsisi hengitystään. Äkkiä hän vaiken.

"Minä en ymmärrä mitään", sanoi Graham.

"Minä selitän sen myöhemmin selvemmin", sanoi Howard. Hän katsoi levottomana ylöspäin aivan kuin hissi hänen mielestään nousisi liian hitaasti.

"Minä kai ymmärrän kaikki selvemmin, kun ensin olen hiukan tottunut olooni", sanoi Graham ällistyneenä. "Kaikki on kai – on hyvin kummallista. Nyt tuntuu kaikki niin oudolta. Ei mikään tunnu mahdolliselta. Ei mikään. Täytyy tottua yksityiskohtiin ensin. Teidän laskutapanne, ymmärsin minä, on muuttunut".

Hissi pysähtyi ja he astuivat kapeaan, mutta hyvin pitkään, kahden muurin välissä kulkevaan käytävään, jossa oli suunnaton määrä torvia ja johtolankoja.

"Kuinka kaikki täällä on laajaa!" sanoi Graham. "Onko tämä kaikki yhtä ainoata rakennusta? Mikä paikka tämä on?"

"Tämä on kaupungin katu, jota käytetään yleisiin tarkoituksiin kuten valaistuksen ynnä muun sellaisen johtamiseen".

"Oliko se sosiaalinen kapina – se – se siellä suurella torilla?"

Millainen hallitus teillä on? Onko teillä poliisilaitosta?"

"Useitakin", sanoi Howard.

"Useita?"

"Noin neljätoista".

"Minä en ymmärrä".

"Se on hyvin luultavaa. Meidän sosiaalinen järjestelmämme taitaa tuntua teistä hyvin monimutkaiselta. Puhuakseni suoraan, en minäkään sitä täydellisesti ymmärrä. Ei kukaan muukaan. Ehkä te sen ymmärrätte – vähitellen. Meidän täytyy mennä Neuvoston luo".

Grahamin huomio kiintyi osaksi kaikkiin niihin odottamattomiin seikkoihin, jotka osuivat hänen tielleen ja joiden johdosta hän kyseli seuraajaltaan, osaksi niihin ihmisiin, joita hän tapasi matkallaan käytävissä ja saleissa. Jonkun aikaa hänen koko huomionsa kohdistui Howardiin ja hänen niukkoihin vastauksiinsa, sitten kadotti hän kokonaan ajatustensa johtolangan muutamien aivan odottamattomien seikkojen vaikutuksesta. Käytävissä ja saleissa näkyi puolet kansasta olevan punapukuisia. Vaaleansinistä väriä, joka oli esiintynyt niin runsaana liikkuvilla katukäytävillä, ei näkynytkään. Kaikki nämät miehet katsoivat häneen ja kumarsivat hänelle ja Howardille.

Howardia seuratessaan tuli hän pitkään käytävään, jossa tyttöjä istui matalilla raheilla aivan kuin koulussa. Hän ei nähnyt opettajaa, hän näki vaan uuden koneen, josta hän kuvitteli tulevan äänen. Tytöt katsoivat hänen mielestään häneen ja hänen seuralaiseensa uteliaina ja kummastuneina. Mutta

häntä joudutettiin eteenpäin ennenkuin hän ennätti muodostaa itselleen selvää käsitystä koulusta. Hänen mielestään tunsivat työt Howardin, mutta eivät häntä ja ihmettelivät, kuka hän oli. Tämä Howard näytti olevan joku arvokas henkilö. Eikä hän kuitenkaan ollut muuta kuin Grahamin vartija. Se oli kummallista.

Sitten tulivat he käytävään, jossa oli puolihämärää ja käytävässä oli sellainen jalkatie, että hän näki ainoastaan ohikulkijoiden jalat ja nilkat, ei sen enempää. Graham muisti hämärästi kulkeneensa käytävissä, joissa siellä olevat muutamat henkilöt kääntyivät ällistyneinä katsomaan näitä molempia miehiä ja heidän punapukuista vartiostiaan ja seurasivat heitä katseillaan.

Virkistävän juoman vaikutus oli ohimenevää laatua. Tämä tavattoman kiivas kulku alkoi uuvuttaa häntä. Hän pyysi Howardin astumaan hitaammin. Äkkiä tulivat he hissiin, jonka ikkuna oli kadulle päin, mutta sitä ei saanut auki, ja he olivat liian korkealla nähdäkseen liikkuvat katukäytävät. Hän näki vaan ihmisten kulkevan kaapelien avulla tai astuvan omituisia, hentoja siltoja myöten.

Sitten menivät he kadun yli, mutta tavattoman korkealla ilmassa. He kulkivat kapeata siltaa myöten, joka oli kokonaan lasista, ja niin läpikuultava, että häntä huimasi sitä ajatellessaankin. Sen permantokin oli lasista. Ajatellessaan New-Quayn kallioita Boscastlen luona, jotka olivat hänen muistossaan niin lähellä ja kuitenkin samalla niin kaukana, laski hän sillan olevan noin neljäsataa jalkaa liikkuvien katukäytävien yläpuolella. Hän seisahtui ja katseli jalkojensa välitse tuota sini- ja punapukuisten kihisevää parvea, joka näytti niin pieneltä ja vähäpätöiseltä, ja joka yhä pyrki taistellen tuota pientä, tuota pienen pientä parveketta kohden, jolla hän vielä äsken oli seisonut. Ohut usva ja suurten valopallojen loisto verhosi kaiken muun. Eräs mies istuen pienellä kehdon tapaisella avoimella istuimella kiisi kapeata siltaa korkeammalta kaapelia pitkin niin nopeasti kuin jos hän olisi pudonnut. Graham seisahtui ehdottomasti katselemaan miten tuo kummallinen kulkija katosi paljoa alempana olevaan suureen aukkoon, ja sitten hänen katseensa taas kiintyi väentungokseen.

Ylintä, nopeakulkuisinta katukäytävää myöten saapui äkkiä tiuha joukko punapukuisia miehiä. Se lähti liikkeelle lähestyessään parveketta ja riensi alas keskimmäiselle katukäytävälle kiihoittunutta kansanjoukkoa kohden. Heillä näkyi olevan kädessään kepit tai pamput, joilla he löivät ja iskivät. Syntyi suunnaton huuto, kuului suuttumuksen ja tuskan huutoja ylös sillalle asti ja Grahamia huimasi ja pyörrytti. "Tulkaa pois", huusi Howard vetäen häntä käsivarresta eteenpäin.

Toinen mies kiisi kaapelia myöten alas. Graham katsoi äkkiä ylös nähdäkseen, mistä he tulivat, ja näki lasikaton ja johtolankojen ja kaapelien verkon lomitse säännöllisesti ohikulkevia muotoja, aivan kuin myllynsiipiä, ja niiden lomitse näkyi etäällä palanen sameaa taivasta. Howard veti häntä yhä eteenpäin pitkin siltaa ja he saapuivat kapeaan käytävään, joka oli koristettu geometrisillä kuvioilla.

"Minä tahdon vielä katsella", huusi Graham tehden vastarintaa.

"Ei, ei", huusi Howard päästämättä hänen käsivarttaan vapaaksi. "Tätä tietä, teidän täytyy tulla tätä tietä". Ja heitä seuraavat punapukuiset miehet näyttivät olevan valmiina toteuttamaan hänen määräyksiään.

Käytävän päässä näkyi joukko neekeriä, jotka olivat puetut omituiseen keltaiseen ja mustaan univormuun näyttäen sen kautta suurilta vapsahaisilta. Yksi heistä riensi kohottamaan suuren seinälaatan, joka Grahamin mielestä oli näyttänyt ovelta, ja astui heidän edellään. Graham tuli galleriaan, joka oli suuren salin perällä. Musta- ja keltapukuinen palvelija astui sen läpi, avasi uuden oven ja jäi sen viereen odottamaan.

Tämä huone näytti odotushuoneelta. Keskellä oli joukko henkilöitä ja vastaisella puolella oli suuri ja mahtava aukko, jolle johti portaat. Aukossa oli raskas verho, jonka yksi kulma oli nostettu ylös, niin että takana näkyi vieläkin suurempi sali. Graham näki valkoverisiä, punapukuisia miehiä ja musta- ja keltapukuisia neekereitä seisovan tämän porttaalin luona.

Kulkiessaan gallerian läpi kuuli hän kuiskattavan: "Nukkuja", ja huomasi miten päät ja katseet uteliaina kääntyivät häneen. He astuivat sisään toisesta odotushuoneesta olevasta ovesta ja joutuivat rauta-aitauksella varustettuun galleriaan, joka kulki isosta aukosta näkemänsä salin

sivulla. He astuivat saliin nurkasta, joten he paraiten näkivät salin suuremmoiset muodot. Vapsahaisunivormuinen mies seiso vieressä kuten hyvin opetettu palvelija ainakin ja sulki aukon heidän jälestään.

Verrattuina muihin ennen näkemiinsä saleihin näytti tämä sali olevan koristettu mitä komeimmin. Salin perällä ja loistavammin valaistuna kuin mikään muu oli jalustalla jättiläiskokoinen, valkoinen, mahtava ja jäntereikäs Atlaksen veistokuva, kantaen harteillaan maanpalloa. Se ensiksi herätti hänen huomiotaan, sillä se oli niin kookas, niin tarkalleen ja taitavasti tehty, niin valkoinen ja yksinkertainen. Lukuunottamatta kuvapatsasta ja keskellä olevaa koroitusta oli koko salin permanto yhtä ainoata loistavaa pintaa. Koroitus aivan katosi avarassa salissa ja olisi näyttänyt sileältä metallilevyiltä, ellei sen päällä olisi ollut seitsemän miestä, jotka seisoivat pöydän ympärillä. Verraten salia heihin tuli huomaamaan salin äärettömän suuruuden. He olivat puetut valkoiseen pukuun, he näyttivät juuri nousseen seisomaan ja katsoivat terävästi Grahamiin. Pöydän päässä näki Nukkuja kiiltäviä koneita.

Howard johti häntä galleriaa myöten aivan Atlaksen eteen. Sitten hän seisahtui. Ne kaksi punapukuista miestä, jotka olivat seuranneet heitä galleriaan jäivät seisomaan Grahamin kummallekin puolelle.

"Teidän täytyy jäädä tähän", kuiskasi Howard, "vähäksi aikaa", ja odottamatta vastausta juoksi hän galleriaa pitkin.

"Mutta, *miksi*–?" kysyi Graham.

Hän aikoi seurata Howardia, mutta punapukuinen mies asettui hänen tielleen. "Te saatte odottaa täällä, sire", sanoi punapukuinen.

"Miksi?"

"Niin on määrätty, sire".

"Määrättyä?"

"Niin, meille".

Grahamin epätoivo kuvastui hänen kasvoillaan.

"Missä minä olen?" kysyi hän äkkiä. "Keitä nuo miehet ovat?"

"Ne ovat Neuvoston jäseniä, sire".

"Minkä Neuvoston?"

"Neuvoston".

"Oh!" sanoi Graham, ja koetettuaan turhaan päästä poistumaan toiselle puolelle, lähestyi hän koroitusta ja katsoi valkopukuisiin miehiin, jotka seisaallaan etäältä tuijottivat häneen ja kuiskailivat keskenään.

Neuvosto? Hän huomasi heitä nyt olevan kahdeksan, mistä viimeinen oli saapunut, ei hän tietänyt. He eivät tervehtineet; he seisoivat katsellen häntä samoin kuin yhdeksännellätoista vuosisadalla talonpoikaisryhmä olisi maantiellä katsellut äkkiä etäälle ilmestynyttä ilmapalloa. Mikä mahtoi olla tuo täällä toimiva neuvosto, tuo pieni valkoisen Atlaksen eteen kokoontunut pieni ryhmä miehiä, rauhassa kaikilta urkkijoilta tämän juhlallisen ympäristön keskellä? Ja miksi hän oli tuotu tänne näiden miesten eteen, jotka taukoamatta katsoivat häneen ja puhuivat hiljaa keskenään? Howard ilmestyi jälleen tullen kiiltävää permantoa pitkin heitä kohden. Koroituksen edessä hän kumarsi ja teki muutamia omituisia, luultavasti kunnioitusta osoittavia liikkeitä. Sitten nousi hän portaita ylös koroitukselle ja jäi pöydän päässä olevien koneiden ääreen.

Graham huomasi heidän keskustelevan, mutta ei kuullut sanaakaan. Tuon tuostakin joku valkopukuinen vilkaisi häneen. Graham turhaan hörästi korviaan. Kahden keskustelevan miehen liikkeet kävivät kiivaiksi. Hän katseli heitä hetkisen, loi sitten katseensa vartijainsa liikkumattomiin kasvoihin... Kääntäessään päänsä näki hän Howardin ojentavan kätensä ja pudistavan päätään. Hänet keskeytti eräs valkopukuisista miehistä naputtaen pöytään.

Grahamin mielestä kesti keskustelu hyvin kauan. Hän loi silmänsä kohden liikkumatonta jättiläistä, jonka juurella Neuvosto oli koolla. Sitten loi hän silmänsä salin seiniin. Niillä oli

puolijaappanilaiseen tyyliin tehtyjä seinämaalauksia, useat niistä olivat hyvinkin kauniita. Näiden maalausten kehys oli komeata, taidehikasta, tummaa metallia, joka liittyi gallerian metallipäätyihin ja salin suuriin rakennustaiteellisiin piirteihin. Näiden maalausten siro kauneus oli vastakohtana ja kohottamassa salin valkoisen keskuskuvan voimakasta vaikutusta. Graham loi taas silmänsä Neuvostoon ja näki Howardin tulevan portaita alas. Heti kun hän erotti hänen piirteensä huomasi hän Howardin olevan hyvin punaisen ja mutisevan itseksensä. Hän oli vielä kiihoittunut kun hän vähän ajan kuluttua tuli galleriaan.

"Tätä tietä", sanoi hän lyhyesti, ja he menivät vaiti pientä ovea kohden, joka aukeni heidän lähestyessään. Molemmat punapukuiset miehet jäivät oven kummallekin puolen. Howard ja Graham astuivat sisään, ja Graham, katsoessaan taakseen, näki valkopukuisen neuvoston seisovan liikkumattomana katsellen hänen jälkeensä. Sitten ovi raskaasti sulkeutui hänen takanaan ja ensi kerran heräämisensä jälkeen oli Graham keskellä hiljaisuutta. Astuessaan ei kuulunut ääntä.

Howard avasi erään oven, he astuivat etumaiseen kahdesta yhteen kuuluvasta huoneesta. Huone oli sisustettu valkoisella ja viheriällä. "Mikä Neuvosto se oli?" kysyi Graham. "Mistä he väittelivät? Mitä tekemistä heillä on minun kanssani?" Howard sulki huolellisesti oven, huokasi syvään ja sanoi jotain puolikovaa. Hän kulki viistoon huoneen poikki ja kääntyi huokailleen uudelleen. "Uh!" huokasi hän helpoituksesta.

Graham seisoi katsellen häneen.

"Teille täytyy minun selittää", sanoi Howard äkkiä katsomatta Grahamia silmiin, "että meidän sosiaalinen järjestelmämme on hyvin monimutkainen. Puolinainen selitys, vaillinainen kuvaus antaisi teille aivan väärän käsityksen siitä. Todellisuudessa on pääkysymys yksinomaan suurista yhtyneistä eduista – teidän varanne ja siihen myöhemmin lisäksi tullut serkkunne Warmingin rikkaus – ja muutamat muut tulot – muodostavat hyvin suuren omaisuuden. Ja syistä, joita teidän on vaikea ymmärtää, on teistä tullut tärkeä – hyvin tärkeä henkilö – joka vaikuttaa koko maailman asioihin".

Hän vaiken.

"Niinkö?" sanoi Graham.

"Nykyään on olemassa suuria sosiaalisia häiriöitä".

"Niinkö?"

"Asiat ovat menneet niin pitkälle, että viisainta on sulkea teidät tänne".

"Pitää minua vankina!" huudahti Graham.

"Niin – meidän täytyy pitää teitä syrjässä".

Graham kääntyi häneen päin. "Tämäpä on omituista!" sanoi hän.

"Teille ei tehdä mitään paha".

"Eikö paha!"

"Mutta teidän täytyy pysyä täällä – "

"Luultavasti siksi, kunnes olen päässyt selville omasta asemastani".

"Juuri niin".

"Hyvä on. Alkakaas siis. Mitä merkitsee tuo: *ei mitään paha*?"

"Sitä en voi nyt selittää".

"Miksi ette?"

"Se kävisi liian pitkäksi, sire".

"Sitä suurempi syy alkaa nyt heti. Te sanoitte, että minä olen tärkeä henkilö. Mitä tiesivät ne huudot, jotka kuulin? Miksi suuri kansanjoukko joutuu intoihinsa kuullessaan uneni loppuneen, ja mitä olivat nuo valkopukuiset miehet suuressa Neuvostosalissa?"

"Kaikki selitetään teille, sire", sanoi Howard. "Mutta ei noin yht'äkkiä, ei noin yht'äkkiä. Nykyään on sellainen rauhaton aika, jolloin kaikki ovat kiihottuneita. Teidän heräämisenne. Ei kukaan odottanut teidän heräävän. Neuvosto miettii ja punnitsee asiaa".

"Mikä Neuvosto?"

"Se Neuvosto, jonka näette".

Graham kävi kärsimättömäksi. "Te teette väärin", sanoi hän. "Minun pitää saada tietää, mitä tapahtuu".

"Teidän täytyy odottaa. Teidän täytyy todellakin odottaa".

Graham istahti äkkiä. "Minä arvelen, että kun minä olen näin kauvan odottanut henkiin heräämistäni, niin voin vielä jonkun aikaa odottaa".

"Sitä parempi", sanoi Howard. "Niin, se on parempi. Ja minun täytyy jättää teidät yksin. Vähäksi aikaa. Minun täytyy ottaa osaa Neuvoston keskusteluun... Pyydän anteeksi".

Hän meni kohden ovea, epäröi hetkisen, ja katosi sitten.

Graham meni ovelle, koetti avata sitä, mutta huomasi sen olevan suljetun tavalla, jota hän ei ymmärtänyt; kääntyi takaisin, käveli hermostuneesti huoneessa ja istui lopulta. Hän istui jonkun aikaa liikkumattomana, käsivarret ristissä ja silmäkulmat rypyssä, pureskellen kynsiään ja koetti selvittää itselleen niitä vaihtelevia kuvia, jotka hän oli nähnyt ylösnousemisensa ensimmäisen tunnin kuluessa; hän muisteli laajaa liikkuvaa katua, lukemattomia huoneita ja käytäviä, kansanjoukkoa, joka tungeksi ja huusi noilla oudoilla kaduilla, tuota pientä vastenmielisten miesten ryhmää, joka oli kokoontunut Atlaksen kuvapatsaan eteen, Howardin kummallista käytöstä. Hän alkoi ajatella suunnatonta perintöä – perintöä, jota ehkä oli väärin käytetty – joka antoi hänelle ennen kuulumattoman vallan ja etuoikeudet. Mitä hänen tulisi tehdä? Ja tämä hiljainen huone todisti kyllinkin selvästi hänelle, että hän oli vankina.

Grahamin sielussa heräsi voittamaton vakuutus siitä, että tämä suuremmoisten vaikutelmien sarja olikin unta. Hän koetti sulkea silmänsä ja jatkaa unta, mutta kun hän avasi ne jälleen niin ei hän tämän keinon kautta ollutkaan herännyt. Sitten alkoi hän tunnustella toista omituista huonekalua toisensa jälkeen näissä molemmissa huoneissa.

Pitkässä soikeassa peilissä näki hän oman kuvansa suureksi hämmästykseksensä. Hän oli puettu komeaan purppuranpunaiseen ja sinertävänvalkoiseen pukuun, hänellä oli pieni, suippo, hiukan harmahtava parta, ja hänen musta tukkansa, jossa oli valkoisia suortuvia, oli kammattu otsalle oudolla mutta sirolla tavalla. Hän näytti noin neljäkymmenen viiden vuotiaalta mieheltä. Ensi hetkessä ei hän voinut käsittää, että se oli hänen oma kuvansa.

Tuntiessaan itsensä purskahti hän nauruun. "Minun pitäisi tällaisena mennä Warmingin luo!" huudahti hän, "ja mennä ravintolaan hänen kanssaan syömään aamiaista!"

Sitten teki hänen mielensä nähdä toisen henkilön toisensa jälkeen, joiden kanssa hän oli seurustellut nuoruudessaan, mutta keskellä tätä iloista ajatusta muistikin hän, että kaikki ne, jotka hän olisi tahtonut tavata, olivatkin kuolleet jo monta, monta vuotta sitten. Tämä ajatus synnytti hänessä tuskallisen tunteen; hän seisahtui ja kalpeni kauhusta.

Tulvimalla tulivat muistoonsa nuo liikkuvat katukäytävät ja tuon ihmeellisen kadun rakennusten päädyt. Hän muisti huutavan kansanjoukon, ja nuo ynseät, valkopukuiset, mykät neuvostonjäsenet. Hän tunsu itsensä niin pieneksi, niin vähäpätöiseksi ja voimattomaksi, surkean huomattavaksi henkilöksi. Ja kaikki hänen ympärillään, koko maailma oli niin – *vieras*.

VII LUKU

Hiljaisissa huoneissa

Graham oli alkanut tutkia huonetta. Uteliaisuus voitti väsymyksen ja piti häntä pirteänä. Hän huomasi että sisähuone oli korkea; sen kupukatossa oli soikea aukko johtaen suppilon muotoiseen torveen, jossa pyöri suuri ilmanvaihtokone. Tämän käynnistä syntyvä suhahdus oli ainoa ääni, minkä kuuli tässä rauhallisessa huoneessa. Koneen siipien vaihtuessa näki Graham vilauksen taivasta. Hän hämmästyi nähdessään tähden.

Tämä seikka sai hänet huomaamaan, että huoneen kirkas valo tuli suuresta joukosta heikkoja hehkulamppuja, jotka paloivat pitkin katonreunaa. Huoneessa ei ollut ikkunoita. Ja hän alkoi muistaa, ettei hän missään niistä monista huoneista, joiden läpi hän oli tullut Howardin seurassa ollut huomannut ikkunoita. Vai löytyikö niitä? Olihan olemassa suuria kadulle johtavia aukkoja, mutta olivatko ne valon saamista varten? Vai valaistiinko kaupunkia yöt ja päivät, niin ettei siellä vallinnut koskaan pimeys?

Toinenkin arvoitus tuli hänen eteensä. Missään huoneessa ei ollut tulisijaa. Oliko nyt kesä, ja olivatko nämät vaan kesäasuntoja, vai lämmitettiinkö ja jäähdytettiinkö koko kaupunkia? Nämät kysymykset herättivät hänen mielenkiintoaan, hän alkoi tutkia seinillä olevia siroja kirjoituksia, yksinkertaisesti laadittua vuodetta, miten nerokkaan keksinnön kautta palvelijan työt olivat tehdyt tarpeettomiksi. Ja kaikkialla näki hän ihmeekseen koristusten puuttuvan, pääpaino oli pantu muodoille ja väreille, jotka hivelin hänen silmiään. Tuolit olivat mukavia, kepeällä, pienien pyörien avulla liikkuvalla pöydällä oli useita pulloja ja laseja ja kaksi lautasta, joilla oli kiiselin tapaista kirkasta ainetta? Sitten huomasi hän, että huoneessa ei löytynyt kirjoja, ei sanomalehtiä, eikä kirjoitusneuvoja. "Maailma on paljon muuttunut", sanoi hän.

Hän huomasi että ulomman huoneen yhdellä seinällä oli omituisia riviä kaksinkertaisia silinteriä, joiden yläpuolella oli viheriäisillä kirjaimilla valkoiselle pohjalle laaditut kirjoitukset. Tämä väriyhteys oli sopusoinnussa huoneen muun sisustuksen kanssa. Keskellä oli pieni valkoinen, alaltaan noin neliöjalan suuruinen pinta. Sen eteen oli asetettu tuoli. Ohimennen tuli hän ajatelleeksi, että nämät silinterit mahtoivat olla kirjoja, tai uusi, kirjoja korvaava keksintö, vaikka eivät ne ensi alussa näyttäneet siltä.

Hän luki seuraavan nimen:

"Mies, joka tahtoi olla kuningas".

Hän muisti lukeneensa ennen sen kertomuksen, joka hänen mielestään oli maailman kauneimpia kertomuksia. Mutta tämä ei ollut kirja siinä merkityksessä kuin hän sen käsitti. Hän oudoksui kahden seuraavan silinterin nimeä: "Pimeyden sydän", sitä hän ei ollut koskaan ennen lukenut eikä "Tulevaisuuden madonnaa – " mutta epäilemättä ne olivat kertomuksia, jotka olivat syntyneet jälkeen Victoria kuningattaren hallituksen.

Hän tuumaili jonkun aikaa tämän silinterin edessä, jätti sen ja kääntyi tarkastamaan neliskulmaista laitosta. Hän avasi kannen tapaisen ja löysi sen alta parittaiset silinterit. Sen yläpäässä oli pieni sähkönappulan tapainen laitos. Hän painoi sitä, kuului nopeaa ratinaa, sitten se taukosi. Hän kuuli ääniä ja soittoa ja huomasi valkoisella pinnalla eläviä värillisiä kuvia. Hän äkkiä älysi, mitä tämä oli, ja vetäytyi taaksepäin katselemaan.

Valkoisella pinnalla näkyi nyt kirkkailla väreillä tehty maisema, ja keskellä tätä maisemaa liikkui henkilöitä; ne eivät ainoastaan liikkuneet vaan puhuivatkin kirkkaalla äänellä. Oli aivan kuin olisi katsellut oikeita ihmisiä kiikarin läpi ja kuunnellut puhetta pitkän torven avulla. Häntä huvitti heti toiminta. Mies käveli edes ja takaisin äkeästi puhellen kauniille mutta nenäkkäälle naiselle. Molemmat olivat puetut niihin siroihin pukuihin, jotka Grahamista näyttivät niin oudoilta. "Minä teen työtä", sanoi mies, "mutta mitä te teette?"

"Aha!" sanoi Graham. Hän unohti kaiken muun ja istahti tuoliin. Vähän myöhemmin kuuli hän nimensä mainittavan, kuuli lauseen "kun Nukkuja herää" käytettävän sananlaskuna asiasta, joka aina lykätään tuonnemmaksi, ja hän tunsu oman itsensäkin niin kaukaiseksi ja uskomattomaksi. Mutta vähän ajan kuluttua tunsu hän nuo molemmat henkilöt yhtä hyvin kuin läheisimmät ystävänsä.

Vihdoin loppui tämä pienoisdraama ja valkoinen kalteva pinta oli jälleen valkoinen.

Hän oli saanut katsahtaa omituiseen maailmaan. Se oli epäilevä, nautinnonhimoinen, tarmokas, viekas, samalla myöskin kamalan, ekonoomisen taistelun maailma. Tässä draamassa oli viittauksia, joita hän ei voinut ymmärtää, nopeita tapauksia, jotka viittasivat omituisiin muutoksiin moraalisessa mielipiteessä ja tavoissa. Sininen puku, jonka ensiksi kaupungin nähdessään oli ollut niin valtaavana värinä, näyttäytyi yhä selvemmin ja selvemmin olevan alhaiston pukuna. Hän oli varma siitä, että tämä realistisen voimakas kertomus kuvasi nykyaikaa. Se päättyi murhenäytelmään, joka teki tärisyttävän vaikutuksen. Hän seisoj tuijottaen valkoiseen pintaan.

Vihdoin hän vavahti ja hieroi silmiään. Tämä entisajan novellia korvaava kertomus oli niin perinpohjin lumonnut hänet, että, kun hän huomasi olevansa valkoisella ja viheriäisellä verhotussa huoneessa, säikähti hän melkein yhtä paljon kuin ensi kertaa herätessään.

Hän nousi ja ajatuksensa palasivat hänen omaan ihmemaahansa. Esitetty kertomus haihtui mielestä ja hän muisti selvästi jälleen tungoksen kadulla, salaperäisen Neuvoston, eri tapaukset heräämisensä jälkeen. Nuo kertomuksen ihmiset olivat puhuneet Neuvostosta ikäänkuin jostain maailmaa hallitsevasta voimasta. Ja he olivat puhuneet Nukkujasta; hän ei silloin ollut päässyt täyteen selvyyteen siitä, että juuri hän oli tuo Nukkuja. Hän koetti tarkkaan muistella, mitä he olivat sanoneet...

Hän palasi makuuhuoneeseen ja koetti nähdä jotain ilmanvaihtokoneen liikkuvien siipien lomitse. Sen liikkueessa kuului tasaista, koneen tapaista kohinaa. Muuten vallitsi syvä hiljaisuus. Vaikka hänen huoneessaan vallitsi täydellinen päivä, näki hän pienen viilekkeen tumman sinistä – melkein mustaa – taivasta, jolla kiilui pieniä tähtiä.

Hän alkoi jälleen tutkia huonettaan. Hän ei millään keinoin saanut auki ovea, ei löytänyt kelloa tai muuta keinoa, jolla hän olisi voinut kutsua palvelijoita luokseen. Ei hän enää kummastellut mitään, mutta hän oli utelias ottamaan selvää kaikesta. Hän halusi saada tarkan tiedon siitä, missä suhteessa hän oli näihin kaikkiin uusiin keksintöihin. Ensiksi päätti hän rauhallisesti odottaa, kunnes joku tulisi hänen luokseen. Mutta pian tuli hän rauhattomaksi, hän halusi saada tietoja, huvituksia, tuoreita vaikutelmia.

Hän palasi toisessa huoneessa olevan koneen luo, ja pian oli hän keksinyt keinoj, miten hän voi vaihtaa koneeseen uusia silinteriä. Tätä tehdessään tuli hän ajatelleeksi, että näiden pienien koneiden avulla oli puhekieli saanut niin varman muodon, että se kahden sadan vuoden jälkeen oli niin perin selvää ja helppoa ymmärtää. Sattumalta valitsemansa silinterit esittivät musikaalista näytelmää. Alussa oli se suuremmoisena kaunis, muuttui sitten aistilliseksi. Sanoista selvisi hänelle, että se oli muunnos Tannhäuser-tarinasta. Musiikki oli hänelle vierasta, mutta esitys oli realistista ja siinä oli tuota omituisuutta, joka ilmeni kaikessa tämän uuden ajan keksinnöissä, Tannhäuser ei mennytkään Venusvuoreen, vaan Nautinnon kaupunkiin. Mikä oli Nautinnon kaupunki? Luultavasti unelma, mielikuvitusrikkaan, nautinnonhaluisen kirjailijan keksintö.

Tämä herätti hänen mielenkiintoaan ja uteliaisuuttaan. Tarina kehittyi kuvaten suurella kiihkolla erikoista, rikasta tunne-elämää. Äkkiä tarina tuntui hänestä vastenmieliseltä, ja tämä tunne kasvoi hänessä sitä myöten kun tarina kehittyi.

Hänen tunteensa nousivat kapinaan. Esitys ei ollut mitään maalauksia tai ihannoituja kuvia, vaan valokuvattua tosielämää. Kahdenkymmenen toisen vuosisadan Venusvuori inhoitti häntä, ja unohtaen, mikä asema oli alastomalla taiteella 19:llä vuosisadalla, heräsi hänessä arkaistinen suuttumus. Hän nousi, tyytymättömänä ja puoleksi häveten katselleensa tällaista yksinäänkin. Hän iski nyrkillään koneeseen koettaen väkivalloin saada sitä äkkiä seisahtumaan. Jotain kuului särkyvän. Sininen välähdys iski koneesta häntä käsivarteen koukistaen sen, ja kone pysähtyi. Kun hän

seuraavana päivänä tahtoi panna Tannhäuser silinterin sijaan toisen, huomasi hän koneen menneen rikki...

Hän käveli pitkin huonetta nurkasta nurkkaan sietämättömän, suunnattoman levottomuuden vallassa. Kaikki se, mitä hän oli kuullut koneesta ja omin silmin nähnyt, hämmensi ja kiihoitti häntä. Eniten hämmästytti häntä se, että 30 vuotisen elämänsä aikana ei hän koskaan ollut koettanut luoda kuvaa tulevaisuudesta. "Me valmistamme tulevaisuutta", sanoi hän, "mutta ei ainoakaan meistä viitsi ajatella, mitä tulevaisuutta me valmistamme. Ja tässä se nyt on!"

"Missä he ovat, mitä on tehty? Miten minä olen joutunut keskelle tätä kaikkea?" Hän odotti kyllä näkevänsä suuria katuja sekä taloja ja paljon kansaa. Mutta nuo taistelut kadulla! Ja tuo rikkaiden miesten luokan systemaattinen aistillisuus!

Hän ajatteli Bellamyä, jonka Sosialistinen Utopia nimisen romaanin sankari oli niin omituisen tarkkaan ennustanut, mitä tulee tapahtumaan. Mutta tämä ei ollut mitään utopiaa, tämä ei ollut sosialistinen valtio. Hän oli jo kylliksi nähnyt huomatakseen, että nuo entiset vastakohtat, ylellisyys, tuhlaus ja nautinto toisella puolen ja äärimmäinen köyhyys toisella puolen, yhä olivat olemassa. Hän tunsu kyllin tarkoin elämän pääkysymykset voidakseen tehdä tämän johtopäätöksen. Eivät ainoastaan kaupungin jättiläisrakennukset ja tungos kaduilla, vaan tiellä kuulemansa huudot, Howardin levottomuus, koko ympäristö ilmaisi, että suuri tyytymättömyys oli vallalla. Missä maassa hän oli? Englannissa varmaankin, mutta nyt se tuntui niin "epäenglantilaiselta". Hän koetti kuvitella, millainen muu maailma olisi, mutta salaperäinen verho esti hänen ajatuksiaan.

Hän liikkui huoneessaan, tarkastaen kaikkea kuten häkkiin suljettu villipeto. Hän oli hyvin uupunut, mutta se oli tuota hermostunutta väsymystä, joka ei salli ihmisen lepäävän. Hän kuunteli pitkän aikaa ilmanvaihtokoneen alla kuullakseen jonkun heikon kaiun kapinasta, jonka hän tiesi kaupungissa jatkuvan.

Hän alkoi puhua itsekseen. "Kaksi sataa kolme vuotta!" sanoi hän itsekseen useamman kerran, naurahtaen typerästi. "Minä olen siis kahden sadan kolmenkymmenen kolmen vuotias! Maailman vanhin mies! Tämä aika ei näytä pysyneen siinä mielipiteessä, kuten minun nuoruudessani, että hallitus on uskottava vanhimmalle. Minulla on suurimmat oikeudet. Minä höpisen turhia! Minä muistan turkkilaisten väkivaltaisuudet aivan kuin ne olisivat tapahtuneet eilen. Todellakin pitkä ikä! Hahaha!" Hän ensiksi hämmästyti kuullessaan oman naurunsa, ja sitten alkoi hän nauraa vapaammin ja kovemmin. Sitten huomasi hän käyttäytyvänsä narrimaisesti. "Rauhoitu", sanoi hän. "Rauhoitu!"

Hän alkoi kävellä rauhallisemmin. "Minä en ymmärrä tätä uutta maailmaa", sanoi hän. "*Miksi?*.. Yhä vaan sama kysymys: *miksi!*"

"Minä otaksun, että he osaavat lentää ilmassa ja tehdä kaikellaisia ihmeellisiä temppuja. Koetelkaamme nyt muistella menneisyyttä".

Hän ensiksi hämmästyti huomattessaan miten hämärästi hän muisti nuo ensimmäiset kolmekymmentä vuotta. Hän muisti vaan yksityiskohtia, nekin suuremmaksi osaksi vähäpätöisiä, tapauksia, jotka olivat aivan arvottomia. Lapsuutensa aika tuntui ensin selvimmältä, hän muisti koulukirjansa ja muutamia laskuoppituntia. Sitten johtui hänen mieleensä elämänsä onnettomimmat ajat; hän muisteli vaimovainajaansa, joka oli niin turmiokkaasti vaikuttanut häneen, ja nyt oli maaton, muisteli ystäviään, kilpailijoitaan ja niitä, jotka olivat pettäneet häntä; muisteli viimeisiä onnettomia vuosiaan, vaihtelevia päätöksiään, ja viimeiseksi tutkimuksiaan ja kiihkeitä töitään. Jonkun ajan kuluttua huomasi hän kaiken tämän jääneen mieleen; ehkä himmeänä, kuten kauvan maassa maannut metalliesine, mutta ei mitenkään särkyneenä tai pilaantuneena, kaivaten vaan kiilloittamista. Ja menneisyys sai yhä tummemman onnettomuuden värin. Kannattaisiko sitä kiilloittaa? Ihmeen kautta hän oli siirtynyt pois elämästä, joka oli tullut hänelle sietämättömäksi.

Ajatuksensa palasivat hänen nykyisiin olosuhteihinsa. Hän taisteli turhaan tosiseikkojen kanssa. Kaikki muuttui yhdeksi ainoaksi sekavaksi vyyhdeksi. Ilmanvaihtokoneen kautta näki hän taivaan, joka alkoi punertua aamun valossa. Vanha tottumus pilkisti esiin hänen ajatuksistaan. "Minun täytyy

nukkua", sanoi hän. Uni tuntui suloiselta helpoitukselta levottomille ajatuksilleen ja voimattomille, uupuneille jäsenilleen. Hän meni omituisen pienen vuoteen luo, laskeutui levolle ja vaipui heti uneen.

Hänen täytyi tottua tähän huoneustoonsa, sillä hän oli siellä vankina kolme vuorokautta. Tänä aikana ei kukaan muu kuin Howard käynyt hänen vankilassaan. Hänen kohtalonsa omituisuus liittyi hänen elossaloonsa ja tavallaan pienensi sen arvoa. Hän näytti heränneen eloon vaan joutuakseen tähän yksinäiseen paikkaan. Howard toi säännöllisesti virkistävää ja ravitsevaa juomaa, ja helposti sulavia ja maukkaita, Grahamille ventovieraita ruokia. Joka kerta tullessaan sulki hän huolellisesti oven. Hän oli hyvin valmis selittämään eri asioita, mutta niistä siteistä, jotka olivat Grahamin ja niiden suurien tapausten välillä, mitkä niin salaperäisesti kehittyivät huoneen muurien ulkopuolella, ei hän antanut mitään selitystä. Hän vältti mahdollisimman kohteliaasti kaikkia kysymyksiä, jotka koskivat ulkopuolella olevaa maailmaa.

Ja näinä kolmena päivänä harhailivat Grahamin ajatukset kiihkeinä sinne ja tänne. Se mitä hän oli nähnyt, ja kaikki se huoli, jolla koetettiin häntä estää enempää näkemästä, vaikuttivat voimakkaasti hänen ajatuksiinsa. Hän koetti monella eri tavalla selittää omaa asemaansa – ja sattumalta löysikin hän oikean selityksen. Kaikki, mitä hänelle nyt tapahtui, muodostui tekemiensä johtopäätöksien perusteella uskottavaksi. Kun vapautuksen hetki vihdoinkin koitti, oli hän valmistunut kaiken varalta.

Se tapa, jolla Howard käyttäytyi hänen seurassaan, vakuutti Grahamille, miten tärkeä henkilö hän oli; oven auetessa näytti tulevan sisään hänen kanssaan kokonainen tulva tapahtumia. Hänen kysymyksensä tulivat yhä varmemmiksi ja kiihkeämmiksi. Howard vastusteli ja teki estelyjä. "Herääminen tapahtui odottamatta", sanoi hän aina; "se näytti sattuneen yhteen suuren sosiaalisen liikkeen kanssa. Voidakseni selittää sen täytyisi minun kertoa puolen toista grossin vuoden tapahtumat", sanoi hän.

"Asian laita on tämä", sanoi Graham. "Te pelkääte minun tekevän jotain. Minä olen mielestäni jollain tavoin ylin määrääjä – siksi minä tahtoisinkin tulla".

"Ei se ole juuri niin. Mutta teillä on – voinhan minä sanoa sen teille – omaisuutenne säännöllinen kasvaminen antaa teille suuren mahdollisuuden sekaantua asioihin. Ja sitäpaitsi te käyttäisitte vaikutusvaltaanne kahdeksannentoista vuosisadan mielipiteiden mukaan".

"Yhdeksännentoista", oikaisi Graham.

"Teillä olisi vanhan ajan mielipiteet, joka suhteessa, ettekä tietäisi meidän valtiomme oloista".

"Olenko minä niin typerä?"

"Ette suinkaan".

"Pelkäätekö, että minä toimisın ajattelemattomasti".

"Me emme odottaneet teidän koskaan toimivan millään tavoin. Ei kukaan otaksunutkaan teidän heräävän. Neuvosto suojeli ruumistanne kaikin tavoin. Mutta me uskoimme teidän kuolleen – mätänemisen pysähtyneen. Ja – mutta kaikki tämä on niin monimutkaista. Me emme uskalla yht'äkkiä – sillä te olette vasta puoliksi herännyt!"

"Se on huono puolustus", sanoi Graham. "Otaksukaamme, että asian laita on niin kuin te sanotte – miksi ette silloin syötä minulle yöt päivät tietoja ja selityksiä ja miksei minua opasteta voidakseni paremmin olla edesvastuunalainen uudesta asemastani? Olenko minä nyt hituistakaan viisaampi kuin kaksi päivää sitten, sillä minun heräämisestänihan on kulunut kaksi päivää?" Howard puri huuleensa.

"Minä alan tuntea – minä alan hetki hetkeltä yhä selvemmin tuntea – että on olemassa monimutkainen salaisuus, jonka te voisitte minulle selittää. Onko tuo Neuvosto, tai komitea, tai miksi te suvaitsette sitä kutsua, väärentänyt omaisuuttani koskevat tilikirjat? Sekö on tässä kysymyksessä?"

"Tuo teidän epäluulonne – " sanoi Howard.

"Uh!" sanoi Graham. "Nyt, tarkatkaa minun sanojani, ne, jotka ovat minut teljenneet tänne, saavat sen kalliisti maksaa. He saavat sen kalliisti maksaa. Minä olen elossa. Elkää epäiläkään sitä, minä olen elossa. Päivä päivältä sykkii vereni voimakkaammin, ajatukseni selvenee ja voimistuu. Valekuolema on loppunut. Minä olen herännyt jälleen henkiin. Ja minä tahdon *elää* – "

"Elää!"

Howardin kasvot kirkastuivat, uusi ajatus heräsi hänessä. Hän lähestyi Grahamia ja puheli hyvin tuttavallisella äänellä.

"Neuvosto on katsonut teidän omaa parastanne sulkiessaan teidät tänne. Te olette rauhaton. Onhan se luonnollista terveelle miehelle! Teidän aikanne käy täällä pitkäksi. Mutta me tahdomme toteuttaa, mitä haluatte, kaiken mitä haluatte – olkoon se sitten mitä tahansa. Te haluatte jotain. Haluatteko seuraa?"

Hän vaikenä hymyillen kaksimielisesti.

"Niin", sanoi Graham miettiväisenä. "Minä haluan jotain".

"Ah! Nyt huomaa! Me olemme lyöneet paljon laimin teidän suhteenne".

"Mitä merkitsi tuo tungos kadulla".

"Sitä", sanoi Howard, "minä en voi – . Mutta – "

Graham alkoi kävellä pitkin huonetta. Howard seisoi oven luona tarkastaen häntä. Graham ei voinut täydellisesti ymmärtää Howardin tarjoumista. Seuraa? Otaksuen että hän suostuu tarjoumukseen, että hän pyytää itselleen *seuraa*. Olisiko ehkä mahdollista käyttää hyväkseen keskustelua tuon seurahenkilön kanssa ja saada tietää edes jotain tuosta kapinasta, joka oli syntynyt hänen herätessään? Hän mietti asiaa ja yht'äkkiä näyttäytyi asia hänelle oikeassa valossaan. Hän kääntyi äkkiä Howardin puoleen.

"Mitä te tarkoittatte tuolla seuralla?" Howard loi katseensa taivaasen päin ja kohotti olkapäitään. "Ihmisolentoja", sanoi hän omituisen hymyn levitessä hänen lihaville kasvoilleen.

"Meidän sosiaaliset ajatuksemme", sanoi hän, "ovat varmaankin vapaamielisempiä kuin teidän aikanne. Jos mies haluaa poistaa tämän kaltaisen ikävän – esimerkiksi naisen seurassa, niin emme me näe siinä mitään skandaalia. Me olemme vapautuneet muodollisuuksista. Tässä kaupungissa on erityinen luokka, tarpeellinen luokka, jota ei enää halveksita – hienotunteinen – " Graham ällistyi.

"Siten saatte aikanne kulumaan", sanoi Howard. "Minun olisi pitänyt ajatella sitä jo aikaisemmin, mutta, totta puhuen, on tapahtunut niin paljon – " Hän osotti ulkomaailmaa.

Graham epäröi. Hetkisen hurmasi häntä ajatus naisesta, jonka hänen mielikuvituksensa oli äkkiä luonut. Sitten suuttui hän.

"Ei!" huusi hän.

Hän käveli kiivaasti edes ja takaisin huoneessa. "Kaikki mitä sanotte, kaikki mitä teette, vakuuttaa minulle – että on tekeillä jotain suurta, johon minäkin olen sekaantunut. Minä en tahdo kuluttaa aikaani niinkuin te tahdotte. Niin, minä tiedän sen, nautinto ja tyydytys täyttävät elämän, omalla tavallaan – samoin kuolema! Maatuminen! Siinä elämässä, jonka elin ennen nukkumistani, sain kärsiä tuon saman surkean tunteen tähden. Minä en tahdo alkaa sitä uudestaan. Ympäriillani on kaupunki, suuri kansan paljous – . Ja sillä välin olen minä täällä kuin jänis satimessa".

Hänen raivonsa kasvoi. Hän oli tukehtumaisillaan ja pui nyrkkiään. Hän sai oikean raivokohtauksen ja kiroili. Hän huijoi aivan kuin uhaten jotakuta.

"Minä en tiedä, mihin puolueeseen te kuulutte. Minä en tiedä mitään ja te pidätte minua tietämättömyydessä. Mutta minä tiedän, että te olette vanginneet minut jossain pahassa tarkoituksessa. Jossain pahassa tarkoituksessa. Minä varoitan teitä, minä varoitan teitä seurauksista. Kun minä kerran pääsen valtaan – "

Heti huomasi hän, että uhkaukset voisivat tulla hänelle itselleen vaarallisiksi. Hän vaikenä. Howard katsoi häneen uteliaana ja jännitettynä.

"Minä käsittän tämän uhkaukseksi Neuvostolle", sanoi Howard.

Graham tunsu äkillisen halun syöksyä tuon miehen kimppuun, lyödä hänet kuoliaaksi tai kuristaa hänet. Tämä tunne kuvastui varmaankin hänen kasvoillaan, sillä Howard poistui nopeasti. Sukkelaan sulkeutui ovi hänen jälestään ja yhdeksännentoista vuosisadan mies oli yksinään. Hetkisen seisoi hän liikkumattomana, nyrkit puoliksi koholla. Sitten antoi hän niiden äkkiä vaipua alas. "Mikä hullu minä olen ollut!" sanoi hän, ja ilmaisi taas suuttumustaan kävellen kiivaasti huoneessa ja

kiroillen. Pitkän aikaa hän puheli itsekseen tämän raivopuuskan vallassa, kiroillen kohtaloaan, omaa typeryyttään, ja houkkioita, jotka olivat vanginneet hänet. Tämän hän teki päästäkseen tyynesti punnitsemasta asemaansa. Hän turvautui suuttumukseen – peläten joutuvansa pelon valtaan.

Pian hän kuitenkin huomasi alkaneensa miettiä asioita. Tätä vangitsemista ei voinut millään selittää, mutta ehkä lakimuodot – uuden ajan uudet lakimuodot – sallivat sen. Hänen vangitsemisensa oli siis laillinen. Nämät ihmiset olivat kaksi sataa vuotta pitemmällä sivistyksessä kuin hänen aikalaisensa. Mutta luultavaa oli, että he olivat vähemmän – inhimillisiä. Olivathan he vapautuneet muodollisuuksista! Olikohan inhimillisyys vaan muodollisuutta kuten siveyskin?

Mielikuvituksensa alkoi tuumia mikä kohtalo häntä odottaa. Vaikka hän mietti ja mietti päästäkseen selvyYTEEN, vaikka hän aivan johdonmukaisesti otaksui yhtä ja toista, niin ei hän kuitenkaan päässyt lopputulokseen. "Minkätähden he voisivat tehdä minulle jotain?"

"Jos asiat kääntyvät pahoin päin", sanoi hän viimein, "niin voinhan minä suostua heidän vaatimuksiinsa. Mutta mitä he vaativat? Ja miksi he eivät kysy sitä minulta, vaan vangitsevat minut?"

Hän alkoi jälleen miettiä, mitä Neuvosto mahdollisesti tulisi tekemään. Sitten muisteli hän Howardin käytöstä, hänen synkkiä katseitaan ja selittämätöntä epäröimistään. Jonkun aikaa tuumaili hän, miten hän voisi päästä täältä pakoon; mutta minne hän pakenisi tässä avarassa, ihmisrikkaassa maailmassa? Hän olisi avuttomampi kuin keskiajan talonpoika, joka äkkiä joutuisi yhdeksännentoista vuosisadan Lontoosen. Ja sitäpaitsi, miten kukaan pääsisi pakenemaan näistä huoneista?

"Mitä hyötyä kenellekään olisi siitä, jos minulle tapahtuu jotain pahaa?"

Hän ajatteli kapinaa, suurta sosiaalista taistelua, jonka keskustaksi hän niin odottamatta oli joutunut. Hän muisti erään lauseen jolla ei mitenkään ollut yhteyttä hänen ajatustensa kanssa, mutta joka yhä uudelleen palautui hänen mieleensä, ikäänkuin uiden hänen synkkien ajatustensa pinnalla. Ennen muinoin oli eräs toinen Neuvosto sanonut:

"Parempi on meille, että yksi mies kuolee koko kansan puolesta".

VIII LUKU

Kaupungin katot

Ilmanvaihtajan pyöriessä sisemmän huoneen pyöreässä kattoaukossa, josta silloin tällöin välähti öinen taivas, kuului sieltä heikkoa puheensupinaa. Graham, joka seiso i kupukaton alla ajatuksissaan taistellen niiden synkkien voimien kanssa, jotka olivat vanginneet hänet, ja joita hän nyt uhkarohkeasti uhmaili, vavahti kuullessaan ihmisäänen.

Hän katsoi ylös ja näki ilmanvaihtokoneen siipien lomitse tummana ja epäselvänä miehen pään ja hartiat. Tämä mies katsoi häneen. Tumma käsi ojentautui alas, koneen siipi löi siihen, seisahtui hetkiseksi ja jatkoi pyörimistään, jolloin sen kaidalla lehdellä näkyi ruskehtava pilkku ja jotain alkoi siitä pudota pisaroina lattialle, kuten hiljainen sade.

Graham katsahti alas ja näki veripilkkuja jalkojensa edessä. Hän katsoi jälleen ylös hyvin kiihoittuneena. Olento oli kadonnut.

Hän seiso i paikallaan liikkumattomana – kaikki aistimensa suunnattuina tuota tummaa aukkoa kohden, sillä sieltä näkyi synkkä yö. Hän luuli näkevänsä heikkojen, etäisten valkoisten pilkkujen kiitävän pimeän ilman halki. Ne laskeutuivat alas, lentäen sinne tänne ristiin ja katoavan ilmanvaihtokoneen ajamina. Valosäde välähti ilman halki valaisten valkoisella valollaan kirkkaasti nuo pilkut, sitten palasi taas entinen pimeys. Lämpimästä ja valoisasta huoneestaan huomasi hän lunta satavan muutaman askeleen päässä hänestä.

Graham poistui huoneen toiseen ääreen ja palasi jälleen ilmanvaihtokoneen alle. Hän näki miehen pään pistäytyvän esiin. Hän kuuli kuiskailtavan, kuuli miten metalli kilahti ja ilmanvaihtokone seisahtui. Lumihuiteita satoi huoneesen ja ne sulivat ennenkuin ennättivät päästä lattialle. "Elkää pelätkö", sanoi ääni.

Graham seiso i ilmanvaihtokoneen alla. "Keitä te olette?" kuiskasi hän.

Jonkun aikaa ei kuullut muuta kuin ilmanvaihtokoneen nytkähdyksiä, sitten pistäytyi miehen pää varovaisesti aukosta sisään. Hänen päänsä painui melkein suoraan alaspäin; musta tukkansa oli sulaneesta lumesta märkänä. Kätensä ojentautui ylöspäin pimeään pidellen jostain kiinni. Hän oli nuoren näköinen, silmänsä olivat kirkkaat ja otsasuonensa olivat paisuneet. Hän näytti ponnistelevan pysäkökseen tasapainossa.

Useamman sekunnin ajan ei hän eikä Graham hiiskuneet sanaakaan.

"Oletteko Nukkuja?" kysyi uusi tulokas vihdo i.

"Olen", sanoi Graham. "Mitä te minusta tahdotte?"

"Ostrog lähetti minut, sire".

"Ostrog?"

Aukossa oleva mies kääntyi niin että Graham näki hänen kasvonsa sivuttain. Hän näytti kuuntelevan. Äkkiä kuului varottava huudahdus ja mies heittäytyi taapäin ennättäen töintuskin välttää käyntiin päässeen ilmanvaihtokoneen siipiä. Ja katsoessaan ylös ei Graham nähnyt muuta kuin hitaasti satavaa lunta.

Kesti noin neljännestunnin ajan ennenkuin kukaan palasi ilmanvaihtokoneen luo. Mutta uudelleen kuului sama metallinen kilahdus; siivet seisahtuivat ja mies tuli näkyviin. Graham oli koko ajan seisonut paikallaan toimettomana ja tavattoman jännityksen vallassa.

"Kuka te olette? Mitä te tahdotte?" kysyi hän.

"Me haluamme puhella kanssanne, sire", sanoi tulija. "Me tahdomme – minä en voi pidättää konetta. Me olemme koettaneet päästä luoksenne – näinä kolmena päivänä".

"Minä pääsen siis vapaaksi?" kuiskasi Graham. "Pakoon?"

"Niin, sire. Jos vaan tahdotte".

"Te kuulutte minun puolueeseni – Nukkujan puolueesen?"

"Niin, sire".

"Mitä minun pitää tehdä?" sanoi Graham.

Kuului liikettä. Tulijan käsi tuli esiin – se vuosi verta. Polvensa tulivat näkyviin. "Seisokaa loitommalla", sanoi hän, ja hän hyppäsi raskaasti alas käsilleen ja toiselle olalleen Grahamin eteen. Ilmanvaihtokone alkoi kohisten pyöriä. Tulokas kaatui maahan, nousi melkein heti paikalla ja katsoi, painaen kädellään loukkaantunutta olkapäätänsä, säihkyvin silmin Grahamiin.

"Te olette todellakin Nukkuja", sanoi hän. "Minä näin teidät nukkuneena. Salliihan laki jokaisen käydä teitä katsomassa".

"Minä olen se mies, joka olin valekuolleena", sanoi Graham. "Minua on pidetty täällä vankina. Minä olen ollut täällä heräämisestäni asti – nämät viimeiset kolme päivää".

Tulija näytti aikovan vastata, samassa kuuli hän jotain kolinaa, katsahti ovelle päin, äkkiä poistui hän Grahamin vierestä juosten ovea kohden huutaen käsittämättömiä sanoja. Pieni teräspuukko välkkyi hänen kädessään ja hän alkoi nopeasti iskeä sillä oven sarantoihin. "Varokaa!" kuului ääni. "Oh!" Ääni tuli ylhäältä.

Graham katsoi ylös, näki miehen jalat riippuvan kattoaukosta, hän väisti, putoava mies töytäisi häntä olkapäähän ja miehen raskas paino heitti hänet maahan. Hän putosi polvilleen ja sitten suulleen, ja mies lensi hänen ylitseen. Graham nousi polvilleen ja näki toisen ylhäältä tulleen miehen istuvan edessään.

"Minä en huomannut teitä, sire", läähätti mies. Hän nousi ja auttoi

Grahamia nousemaan. "Loukkasitteko itseänne, sire?" läähätti hän.

Joku alkoi taajaan iskeä ilmanvaihtokoneen siipiin, jotain putosi

Grahamin kasvoille, ja kimalteleva, valkoinen metallilevy putosi pyörähdellen ilmassa lappeelleen huoneen permannolle.

"Mitä tämä tietää?" huusi Graham aivan ymmällä, katsahtaen ilmanvaihtokoneeseen päin. "Keitä te olette? Mitä te teette? Muistakaa, että minä en ymmärrä tästä vähääkään".

"Taapain", sanoi ensiksi tullut lykäten hänet ilmanvaihtokoneen alta pois samassa kuin toinen pala valkoista metallia putosi alas.

"Me tulimme noutamaan teitä, sire", läähätti viimeksi tullut, ja Graham huomasi kääntyessään häneen päin hänen otsallaan haavan, josta veri tiuhkui. "Kansanne kutsuu teitä".

"Minne? Kansaniko?"

"Suureen saliin kauppahallien luo. Täällä on henkenne vaarassa. Meillä on urkkijoita. Me saimme sen juuri äsken tietää. Neuvosto on juuri tänään päättänyt joko myrkyttää tai surmata teidät. Ja kaikki on valmiina. Kansaa on harjoitettu, tuulimoottori-poliisit, insinöörit ja puolet katukäytävien virkamiehistä ovat meidän puolellamme. Kokoussalit ovat täynnä innostunutta kansaa. Koko kaupunki on noussut kapinaan Neuvostoa vastaan. Meillä on aseita". Hän pyyhkäisi kädellään veren pois kasvoiltaan. "Täällä on henkenne vaarassa – "

"Mutta miksi aseita?"

"Kansa on noussut puolustamaan teitä, sire. Mitä tämä on?"

Hän kääntyi sukkelaan kuullessaan ensiksi tulleen miehen viheltävän hampaittensa lomitse. Tämä väistyi nopeasti syrjään, viittasi heitä kätkeytymään ja piiloutui itse aukenevan oven taakse. Samassa astui Howard sisään, kasvonsa olivat huolestuneen näköiset. Hänellä oli pieni tarjotin kädessään. Hän vavahti, katsahti ympärilleen, ovi paukahti kiinni hänen takanaan, tarjotin viskattiin syrjään ja puukko pisti häntä korvan taakse. Hän kaatui maahan kuin kaadettu puu jääden makaamaan poikittain ulompaan huoneeseen johtavan oven eteen. Mies, joka puukollaan oli iskenyt häneen, kumartui nopeasti tarkastamaan ruumiin kasvoja, nousi ja meni jatkamaan oven luona aloittamaansa työtä.

"Teidän myrkkynne!" sanoi ääni Grahamin korvaan.

Äkkiä sammui valo huoneessa. Lukemattomat katon rajassa olevat lamput olivat sammuneet. Graham näki, miten ilmanvaihtokoneen aukosta tuiskusi sisään lunta ja ylhäällä liikkui nopeasti

tummiä olentoja. Kolme heistä laskeutui polvilleen. Jokin esine – nuoraportaat – laskettiin aukosta alas ja näkyi käsi, joka piti kädessään tuulessa liehuvaa keltaista valoa.

Hän epäröi hetkisen. Mutta näiden miesten esiintymistapa, heidän nopea toimintansa, sanansa, kaikki sopi niin hyvin yhteen sen pelon kanssa, jota hän tunsi Neuvostoa kohtaan. Kaikki näytti lupaavan hänelle vapauden ja pelastuksen, siksi hän heitti kaikki epäilykset syrjään. Ja hänen oma kansansahan odotti häntä!

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.